

АЗИЗИ АЗИЗ

# ҚИССАҲОИ НАХЌДАК

(Повест)

Қисми аввал

## ГАҲВОРАИ НАХӮДАК АЗ ОСМОН

### АФТИДАӢ

НахӮдак шашсола шуда бошад ҳам, қадаш аз як ваҷаб болотар наӓзид – ҳамон гуна, ки шаш сол пеш дар як рӯзи офтобии тирамоҳ аз кадуе майдаҳақ берун омада буд, ҳамон тавр, майдаҳақ, боқӣ монд – на хурд шуд, на бузург. Лекин НахӮдак аз ин ваҷҳ ғам намехӮрд, падару модараш ҳам ба якваҷабии ӯ одат карда буданд, балки майдаҳақ будани ӯро ҳис намекарданд.

Баъд, як чошгоҳи рӯзи тобистон гапу кор якбора тағйир ёфт: «НахӮдак бояд қад кашида, бачаи калон шавад...» – маслиҳат карданд падару модараш, амаки Сафою холаи Санам.

– Ҳа, – розӣ шуд НахӮдак ҳам, – ягон чора дидан даркор...

Ҳамон рӯз ба хонаи НахӮдакино меҳмон омад. Ягон вақт дарвозаро ин қадар баланд нақӯфта буданд. Меҳмон чӣ гапи муҳиму кори зарур дошт, ки беист тақ-тақ мекард ва овоз меод:

– Ҳой, дар ҳавлӣ ягон кас ҳаст? Хобед ё бедор?  
Кушоед дарвозаро, рӯз нисф шудааст!

Тақ-тақи дарвозаю фарёди меҳмонро шунида, ҳамсояхо ҳам хавотир шуданд ва аз сари девор ба ҳавлии Нахӯдакино нигоҳ карданд. Амаки Сафою холаи Санам аз хонаашон давида баромаданд.

– Лаббай! – гуфт холаи Санам. – Ана, ҳозир!

– Хуш омадед, хуш омадед! Як лаҳза сабр кунед!– ҷавоб дод амаки Сафо ва дари ҳавлиро кушод.

– Ассалому алайкум, – даст пеши бар гирифта гуфт меҳмон ва пурсид: – Ин хонаи Нахӯдакиност? – Аммо мунтазири ҷавоб нашуда афзуд: – Ман Нобовар, омӯзгори нави мактаби шумоям. Ҳамин сол донишгоҳро хатм кардам. Ба Симиғанчи шумо фиристонданд. Марҳамат карда, шаҳодатномаи таваллуди Нахӯдакро нишон диҳед, рӯзу моҳу соли таваллудашро навиштан даркор.

Нобовар ҷавоне буд қоматбаланд, лоғарандом, мӯйи сараш кӯтоҳ ва ба ақиб шоназада. Вай куртаи сафед ба бар карда, як галстуки сиёҳи дароз ба гардан овехта буд, вале аз чӣ сабаб саросема менамуд.

– Ваалайкум ассалом, – ҷавоб дод амаки Сафо. – Хуш омадӣ, Нобовар.

– Ба хона даро, писарам, нури дида, – хоҳиш кард холаи Санам, – ширбиринч тайёр.

– Узр, фурсат надорам, – ҷавоб дод Нобовар ва аз кисаи шимаш рӯймолча бароварду арақи сару гарданаширо пок кард. – Оҳ, сӯхтам, бирён шудам. Симиғанчатон бисёр гарм будаст.

– Охир, галстукатро кушо, писар, – маслиҳат дод холаи Санам. – Мактаб, ки сар шуд, баста мегардӣ. Лекин Нахӯдаки мо шаҳодатномаи таваллуд надорад.

– Чаро? Чӣ хел? – моту мабҳут монд омӯзгор.

Вай аз гапу ҳарфи олам ҳамин ду саволро зиёдтар дӯст медошт, ҳар замон «Чаро? Чӣ хел?» – гуфта мепурсид. (Падару модараш дониста Нобовар ном додаанд. Ҳамин тавр не?)

Аммо ин дафъа бовар накардану ҳайрон шудани Нобовар ҷон дошт.

– Чаро? Чӣ хел? Фарзанди одам магар бе шаҳодатномаи таваллуд мешавад? Нахӯдаки шумо магар шаҳрванди Тоҷикистон нест?

– Худо ниғаҳ дорад, – дуо кард холаи Санам.

– Нахӯдаки мо шаҳрванди комилхуқуқи Тоҷикистон аст, – ҷавоб дод амаки Сафо.

Нобовар гуфт:

– Нағз, лекин чаро шаҳодатномаи таваллуд надорад? Ҳама соҳиби шаҳодатномаю Нахӯдаки шумо...

– Барои он ки гаҳвораи Нахӯдак аз осмон афтидагӣ, – ҷавоб дод холаи Санам.

Ҳуш аз сари омӯзгор парид.

– Чӣ хел? Чаро? Наход? Шӯхӣ будагист...

Вале холаи Санам шӯхӣ намекард.

– Ин гап рост аст, – ҷавоб дод амаки Сафо. – Мо ўро аз полез ёфтем. Барои ҳамин Нахӯдак гуфтем.

– Кай?

– Шаш сол пештар.

– Чӣ хел?

– Ҳамин хел. Як пагоҳӣ кадуҳоро чида, гарам кардем. Ногоҳ яктааш аз дастам афтиду ғелида рафт. Базӯр дошта гирифтам. Ин вақт аз кучое овози як кӯдак ба гӯш расид. Кӯдак якзайл тавалло мекард: «Ҳой, одамони нек, ҳамин кадуҳо кафонед, ки берун бароям. Охир, пӯхта тайёр шудааст!» Аввал нафаҳмидам, ба гирду атроф назар кардам, ки овоз аз кучост. Ҳеҷ касу ҳеҷ чиз надидам. Дурусттар гӯш кунам, овоз аз кадуост. Дарҳол кадуҳо кафондаму аз

дарунаш «Ассалому алайкум!» – гуфта ҳамин Нахӯдак баромад.

– Ана, хало-о-ос, – бори сеюм даҳони омӯзгор воз монд. – Афсонаи тайёр-ку. Акнун чӣ кор кунем? Бе шаҳодатнома Нахӯдакро ба мактаб роҳ намедиҳанд.

– Роҳ медиҳанд, роҳ медиҳанд, – гуфт амаки Сафо. – Ману шумо чӣ кор карданамонро намедонем, лекин Нахӯдак ягон илоҷ меёбад. Вай аз тамоми бачаҳои олам зирактару донотар аст.

– Ба гуфтан осон, – лаҳзае ба чӣ хаёл рафта гуфт Нобовар. – Ин масъаларо фақат ҷаноби Вазир ҳал мекунад, – пас, дар дафтараш чизе навишт.

– Кадом Вазир? – пурсид амаки Сафо.

– Вазири маориф. Як ариза навишта ба шаҳр баред. Ҷаноби Вазир ба аризаатон имзо гузорад, якуми сентябр Нахӯдак рост ба мактаб меравад.

Омӯзгор инро гуфта, хоҳиш кард, ки амаки Сафо ду дона сурати Нахӯдакро ёфта барорад.

Холаи Санам ба хона даромад ва ду сурат баровард. Дар як сурат Нахӯдак маркабсавор буд, дар дигаре ҳамроҳи падару модараш рост меистод.

Омӯзгори бечора пушти сар хорид.

– Ин суратҳои кӯдакии Нахӯдак аст, – гуфт вай. – Ба ман сурати шашсолагиаш даркор. Боз, андозаи суратҳо хурданд, беҳтар ки се ба чор бошанд.

– Мо ин суратҳоро як ҳафта пештар гирифтем, – гуфт холаи Санам.

– Кай?

– Шаш рӯз шуд.

– Наход? Чӣ хел? Чаро? О, қадаш як ваҷабак-ку?!

– Нахӯдаки мо ҳамин қадар қад дорад, писар, – фаҳмонд холаи Санам. – Гуфтем-ку, вай аз каду баромадагӣ.

Ин дафъа Нобовар қоҳ-қоҳ зада хандид, хандиду гуфт:

– О, ин Нахӯдаки шумо тамоман бачаи ғалатӣ будаст. Кани, даъват кунед, ҳудашро бинам.

– Вай дар хона нест, навакак Боғи Боло рафт, – ҷавоб дод амаки Сафо. – Лекин шумо ташвиш накашед. Фардо худам ба мактаб мебарам. Шинос мешавед, сӯҳбат мекунед.

Аммо хоҳишу иштиёқи дидани Нахӯдак дар дили омӯзгори бечора чунон зиёд шуд, ки корро ба фардо гузоштан нахост.

– Ман ҳам ба Боғи Боло меравам, – қарор дод ӯ.  
– Ин хел бачаро зудтар дида, ҳатман шинос шудан даркор.

Амаки Сафо азми омӯзгорро дида, хурсанд шуд.

– Ана, инро муаллим мегӯянд, – гуфт вай. – Дар суроғи шогирд тайёр аст, ки ба пушти кӯҳи Қоф ҳам равад. Рафтем, писар. Худам Нахӯдакро нишон медиҳам, шинос мекунам. Мактабравӣ кори шӯхӣ нест, додари азиз. Рафтем, аз паси ман биё...

## ДАР БОҒИ БОЛО

Аммо роҳи Боғи Боло нисф нашуда амаки Сафою омӯзгори Нобовар аз нияташон гаштанд. Гап дар сари он ки як кӯдаки деҳа гум шуда будаст. Ин хабари нохушро ба онҳо Рафиқи Донишчӯ расонд.

– Омӯзгори муҳтараму амаки Сафо, – хиррос зада гуфт Рафиқи Донишчӯ, ки аз дод задани бисёр овозаш гирифта буд. – Куҷо меравед?

– Боғи Боло, – ҷавоб дод Нобовар. – Нахӯдакро пайдо кардан лозим.

– Нахӯдаки мо имсол мактаб меравад, – низ луқма партофт амаки Сафо.

Аммо Рафиқи Донишчӯ ба шодии онҳо шарик нашуд.

– Ҳама корро як сӯ гузошта, ба ҷустуҷӯи Мирзомуриди писари холаи Гулбарг равед, – гуфт вай. – Кӯдак бедарак шудаст!

– Чӣ хел? Чаро? – дарҳол ду саволи дӯстдоштаашро ба забон овард Нобовар.

– Пагоҳӣ аз ҳавлӣ баромада барнагаштаст, – ҷавоб дод Рафиқ ва роҳашро давом дода, кӯчаро ба сар бардошта, фарёд задан гирифт: – Ҳой, мардум, писари холаи Гулбарг гум шудаст! Аз хонаҳо бароеду ба ҷустуҷӯ равед!

Амаки Сафою Омӯзгори Нобовар ҳайрон монданд.

– Ҳа-а, – оҳи сард кашид омӯзгор. – Нахӯдакро акнун фардо мебинам. Ҳозир ба ягон тараф рафта, кӯдакро ҷустан даркор.

– Ба сари кӯтали болои деҳа мебароем, – таклиф кард амаки Сафо. – Кӯтал баланд, чор тараф баҳазур менамояд.

Ва ҳар ду ақиб гаштанд...

Дере нагузашта ин хабар ба Боғи Боло ҳам расид. Боғи Боло ҷойи писандидаи бачаҳои деҳа аст.

Вале он чо ягон хел боғ нест, дурусташ, як замон боғ будаст ва ҳоло чанд дарахти пир боқӣ мондасту халос. Ин мавзеъ як майдони васеъ аст ва ба қавли мардум, он чо аз субҳ то шом бача мечӯшад. Бачаҳо тӯб мезананд, медаванд, гӯшти мегиранд, аспаксаворӣ мекунанд...

Нахӯдак ба боғ барои бозӣ омада буд. Бачаҳо пайдо шудани ўро пай набурданд. Вале Садбалои дарвозабон дид. Аҷиб, дар ҳама чо Нахӯдакро аввал ҳамин Садбало мебинад. Чӣ хел мебинад, маълум нест. Бесабаб Уқобчашм лақаб нагирифтаст. Чашмонаш калон-калону нигоҳаш беқарори тез... Ана, Нахӯдак ба канори майдон расид. Садбало чун ҳардафъа ба масхара кардан пардохт, худаширо бардурӯғ хурсанд вонамуда хитоб кард:

– Ана, Нахӯдак омад! Нахӯдак, Нахӯдак, дуртар ист, ки тӯб нарасад. Мабодо парида равӣ, аз кучо пайдо кунем?

– Нахӯдак довар мешавад, – ба таънаю масхараи Садбало эътибор надода, хушҳол шуданд дигарон. – Нағз шуд, ки омад.

Бачаҳо дар ҳақиқат мисли ҳарвақта бе довар бозӣ мекарданд, зеро ҳеҷ касс ин вазифаи вазнинро

ба ўҳда намегирифт. Дар ҳақиқат доварӣ кори вазнин аст, охир аз ҳар бозигар ў зиёдтар медавад. Ҳатто ҳучумгар метавонанд фурсат ёфта, нафас рост кунад, вале довар як лаҳза ором намегирад. Медаваду халос: ба чап, ба рост, ба пеш, ба пас. Аз ҳама мушкилтар дурӯғ нагуфтани тўҳмат назадан аст. Аз ўҳдаи ин кор аз ҳама беҳтар Наҳӯдак мебарояд. Вай ҳаргиз дурӯғ намегӯяд ва беҳуда тараф намегирад.

Наҳӯдак розӣ шуд. Вале вай ба майдон надаромада, Рафиқи Донишчӯ расида омад.

– Ҳой, бачаҳо, – фарёд зад ў. – Бозиро монед, Мирзомуриди холаи Гулбарг гум шудааст. Ба чор тараф раведи ҷустуҷӯ кунед, ки ҳамин замон шаб мешавад.

Албатта, Рафиқи Донишчӯ воҳима кард. Дуруст, ки Мирзомурад бедарак шудааст, вале то бегоҳ, то фаро расидани шаб вақт хеле кашол аст.

Бо вучуди ин бачаҳо хабари нохушро шунида, аз баҳри футбол гузаштанд ва барои маслиҳат нишастанд. Ҳар кӣ ҳар чӣ гуфт: боло раванд, поин раванд, ба чап раванд, ба рост раванд. Танҳо Садбало, ки давида наметавонист (вай фарбеҳаки

лӯб лӯнда аст, аз ин сабаб мудом дарвозабон мешавад), маслиҳат дод, ки бозиро давом диҳанд.

– Мабодо худи мо раҳгум занем? – гуфт вай. – Моро кӣ пайдо мекунад? Охир, ҳама дар суроғи Мирзомураданд. Моро кӣ ҷустуҷӯ мекунад?

Саҳл монда буд дигарон розӣ шаванд, аммо Нахӯдак гуфт:

– Эҳ, агар ҳозир пуфак медоштем...

– Ҳа, – розӣ шуд Садбало, – пуфак биёред, ягон бозии дигар кунем.

– Пуфак барои бозӣ не, – ин таклифро рад кард Нахӯдак, – Мирзомурадро бо пуфак ҷӯстан даркор.

– Бо пуфа-а-ак?! – бовар накарда, қариб баробар пурсиданд чанд нафар.

Нахӯдак ҷавоб дод:

– Агар пуфак медоштем, ҷустуҷӯ осонтар мешуд.

Садбало хандид, хандида гуфт:

– Пуфак, ки чашму гӯш надорад, кӯдакро аз кучо пайдо кунад? Ё ту ба пуфак ақл ёд медиҳӣ?

– Чашму гӯшу ақли пуфак ман мешавам, – ҷавоб дод Нахӯдак.

Аз ин гап бачаҳо зиёдтар ҳайрон шуданд, вале ҳама медонистанд, ки ягон гап аз даҳони Нахӯдак

беҳуда намебарояд, то оқибати корро андеша накунад, дасту остин барнамеzanaд. Аз ин сабаб сардори бозӣ, Нақибӣ Чолок дарҳол розӣ шуд.

– Ҳозир рафта як дона пуфак меорам, – гуфт вай.

– Кадом рангаш даркор? Сурх, зард, кабуд?... – мазох карда пурсид Садбало.

– Фарқ надорад, пуфак бошад шуд, – ба мазохӣ Садбало эътибор навода аз Нақибӣ Чолок хоҳиш кард Нахӯдак. – Фақат якто нею сето биёр.

– Сето бошад, сето, – ҷавоб дод Чолок ва тарафи деҳа давид. – Аз дӯкони амаки Рустам се дона пуфак меорам...

## НАХҶДАК ДАР ФАЗО

Нақибӣ Чолок бачаҳоро зиёд интизор накард, баъди ним соат се дона пуфак оварда ба дасти Нахӯдак дод. Яке сурх, дигаре зард ва сеюмӣ кабуд буд.

– Мана, бигир, – гуфт вай.

Бачаҳо Нахӯдакро ҳалқа гирифта, кунҷковонаю нобоварона нигоҳ карда истоданд.

Нахӯдак ресмони як пуфакро ба миёнаш баст.

Ҳеҷ воқеа рӯй надод.

Баъд ӯ ресмони пуфаки дуумро ба миёнаш баст.

Боз ҳам ягон воқеа рӯй надод.

Вале вақте ки Нахӯдак ресмони пуфаки сеумро ба миёнаш баст, ногоҳ алвонҷ хӯрду калавид. Аммо наафтид. Баръакс якбора боло парид.

Акнун шодию хандаи бачаҳоро ҳадду канор набуд. Онҳо ҳатто гум шудани Мирзомуруду ба чустучӯ рафтанашонро ҳам фаромуш карданд. Ҳама ба чор тараф давидаю даст афшонда, фарёд заданд:

– Нахӯдак, эҳтиёт бош!

– Нахӯдак, наметарсӣ?!

– Нахӯдак, акнун чӣ хел поин мефаройӣ?

Фақат Нақибӣ Чолок чизе нагуфт, баръакс, бачаҳоро ба орому хомӯш истодан даъват кард.

– Халал нарасонед, – гуфт вай. – Нахӯдак аз ҳамаи мо донотар аст, чӣ кор карданаширо нағз медонад. Хомӯш бошед.

Бачаҳо ҳамон замон дар ҷойҳояшон нишастанд. Садбало пушт ба замин хобида, кафи худро болои чашмонашон соябон карда, мисли дигарон нигоҳашро ба осмон дӯхт.

Ба зудӣ Нахӯдак аз будааш ҳам майдатар шуд, майдатар шуду ба як нуқтача табидил ёфт, пас тамоман нопадид гашт.

– Вай чӣ кор мекунад? – хангаш канда пурсид Садбало .

– Ханӯз ҳам нафаҳмидӣ? – пурсид Нақибӣ Чолок.  
– Ҳоло Нахӯдак аз баландӣ мисли уқоб атрофро тамошо мекунад. Вай ҳозир тамоми деҳа ва атрофии онро чун дар кафи даст дида истодааст. Мирзомурад кучо рафта бошад, аз назари Нахӯдак пинҳон намеронад.

– Ҳа-а, – гуфт беихтиёр Садбало, аммо маълум набуд, ки вай ба кордории Нахӯдак қоил шуд, ё ҳасад бурд.

Тақрибан панҷ-шаш дақиқа сипарӣ шуд. Ногоҳ бачаҳо диданд, ки Нахӯдак оҳиста-оҳиста поин мефурояд. Аввал пуфакҳо намудор шуданд, баъд худи Нахӯдак. Вале ханӯз хурд буд вай, баробари як чӯбаки гӯгирд.

Ин вақт Садбало тарсида дод зад:

– Бинед, бинед! Як пуфак кафидаст, пуфаки зард кафидаст. Сето буд, дуто шуд!

Дар ҳақиқат пуфаки зард кафида, пораҳояш мисли латтакӯҳна дар поини пойҳои Нахӯдак овезон буд.

– Акнун вай меафтад, – инони гиряро сар дод Искандари Голзан.

– Э, гиря нақун-е, – ўро изо дод Нақиб. – Нахӯдак натарсида, ба осмони ҳафтум баромаду ту дар замин истода, оби дида мерезӣ. Нахӯдак ҳудаш як пуфакро кафонд, ки вазнинтар шуда, поин фуриад. Вай Мирзомуродро дид. Ҳозир ба мо кучо буданашро меғӯяд.

Дар ҳақиқат Нахӯдак, ки акнун баръало ба чашм менамуд, шодона даст афшонд ва чизе гуфт.

– Чӣ меғӯйӣ? Чӣ гуфти? – бачаҳо баробар аз ҷой хеста, даст афшонда, дубора ба давутоз даромаданд. – Мирзомуродро дидӣ? Вай кучост?

Ин лаҳза шамолаке вазид ва Нахӯдакро як тараф бурд. Ногоҳ пуфаки кабуд ба шоҳаи баландтарини як сафеддор бархӯрда, паққӣ кафид ва пуфаки охирин, яъне сурх, дар миёни баргу наваҳои борик дармонд. Чӣ хуш, ки инаш ҳам накафид, вагарна...

Воқеа айнан киноро мемонд: Нахӯдак мисли аскарӣ бо парашут ҳудашро аз осмон партофта, вале

дар шоҳаи як дарахти санавбари ҷангали бузург дармонда, овезон шуда алвонҷ меҳӯрд.

– Наҷунб, Нахӯдак, – амр кард Нақиб. – Мо нардбон оварда, туро халос мекунем.

Аммо Нахӯдак тарс надошт. Ба тарафи бачаҳо даст афшонда, шодона чизе гуфт.

Ниҳоят Саъдӣ пойафзолашро кашид ва ҷусту ҷолок ба сафедор часпид. Вай маймунвор боло рафт, ба нисфи сафедор расида, пурсид:

– Чӣ гуфтӣ, Нахӯдак? Мо нашунидем.

– Мирзомурад дар лаби ҷашмаи Кафтаргузар аст, – гуфт Нахӯдак. – Хобаш бурдаст. Равед, бедор карда, гирифта биёред.

Саъди гапи Нахӯдакро ба замин расонд.

– Мирзомурад дар лаби ҷашмаи Кафтаргузар будаст, – гуфт вай. – Хобаш бурдаст. Рафтем, бедор карда, гирифта меорем.

Бачаҳо аз ин хабар ҷунон шод шуданд, ки дар ҷойи пурхатар овезон мондани Нахӯдакро ҳам фаромуш карда, ба тарафи ҷашмаи Кафтаргузар давиданд. Танҳо Нақибӣ Ҷолок ба тарафи деҳа ҷитобон шуд, то нардбон оварда, ҷӯраашро халос кунад...

## НАХЎДАК НАҚОТ ЁФТ

Баъди рафтани бачаҳо Боғи Боло ним соат холӣ монд. Нахӯдак, ки ҳанӯз дар шоҳаи сафедор овезон буд, аз бекорӣ ба тамошои атроф машғул шуд. Аҳли деҳа ба чор тараф давида, Мирзомудро мечустанд, дар хонаи холаи Гулбарг ҳам одами бисёр чамъ шудааст. Онҳо ҳанӯз хабар надоранд, ки Нахӯдак кучо будани Мирзомудро фаҳмид ва бачаҳо барои овардани ӯ рафтанд. Ана, дар тарафи чап бачаҳо ба тарафи чашмаи Кафтаргузар медаванд. Дар тарафи рост... Во аҷабо! Нақибӣ чолок дар даромадгоҳи деҳа як мошини сурхи калонро боздошта, чизе мегӯяд! Мошин ба мошини сӯхторнишонҳо монанд аст. Магар боз як фалокат рух додаст? Ягон хона оташ гирифтаст? Не-ку, дуду оташ ба назар наменамояд...

Ана, Нақиб ба мошин савор шуд! Ана мошин ба тарафи Боғи Боло равон шуд!

Албатта, Нахӯдак хабар надошт, ки мошинсаворон кистанду барои кадом кор ба Симиғанҷ омадаанд. Вай нашунид, ки ин лаҳза миёни Нақибу Чолоку мошинсаворон чӣ гуфтугӯ

шуд... Нақибро дида, мошин бозистод ва як марди шофбурут, ки дар сар кулоҳи ҳасини лапардор дошт, гуфт:

– Ҳой, чӯра, ба мо хабар доданд, ки як бачаи деҳа гум шудааст. Сардори деҳа кучост?

– Ёрӣ диҳед, амакҷон, – саросема дод зад Нақиб.

– Мошинатон нардбон доштааст. Нахӯдак дар шоҳи сафедор дар монд!

– Номи ҳамон бача Нахӯдак аст? Ҳамин Нахӯдак гум шудааст? – пурсид амаки шофбурут.

– Не, Мирзомурад гум шуда буд, – ҷавоб дод Чолок. – Мирзомурад ёфт шуд, лекин Нахӯдак дар шоҳи сафедор монд. Илтимос, рафта халос кунед!

– Чаро ба сафедор баромадааст? – пурсид амаки шофбурут, вале мунтазири ҷавоб нашуда фармуд: – Савор шав!

Вақте ки Нақиб ба мошин савор шуд, амаки шофбурут гуфт:

– Мо аз кумитаи ҳолатҳои фавқуллода, чӯра. Ман сардори кумита, номам Ризо. Номи ту чист?

– Ман Нақиб, – ҷавоб дод Чолок. – Чӯраи Нахӯдак мешавам.

– Чӯраат чӣ хел дар шохи сафедор дар монд? –  
пурсид амаки Ризо.

Нақиб гуфт:

– Ба осмон баромада буд.

– Ба кучо-о-о?!

– Ба осмон.

– Ё тавба-а-а, – гиребонашро кушода туф-туф  
кард амаки Ризо. – Чӣ хел баромад?

– Пуфаксавор.

– Чисавор? – боз ҳам бовар накард амаки Ризо.

– Пуфаксавор...

– Барои чӣ?

– Барои ҷустани Мирзомурад.

– Ё тавба-а, – дубора нидо кард амаки Ризо ва  
китф дар ҳам кашид. – Аҷаб мардум, аҷаб, деҳа, аҷаб  
бачаҳо! Хайр, аввал Нахӯдакро наҷот диҳем, баъд  
мефаҳмем. – пас, ба ронанда амр кард: – Ба пеш,  
Алӣ, зудтар рон.

Нақиб Чолок наҷотгаронро рост ба Боғи Боло  
овард. Онҳо паридаву ҷаҳида аз мошин фуромаданду  
ресмону нардбон гирифтанд.

– Кани Нахӯдакатон? Кучост? – пурсид кадоме.

– Ҳо, ана, он чост, – дасташро ба тори сафедор тир карда ҷавоб дод Нақиб.

– Ҳамон пуфакчаи сурх? – ҳайрон шуд як наҷотгар ва гумон бурд, ки Нақиб онҳоро мазоҳу масхара карда ба ин ҷо овард. – Ту киро масхара мекуни? О, вай пуфакча-ку!

– Не, амак, дурусттар нигоҳ кунед. Наҳӯдак дар ресмони пуфак овезон аст, – фаҳмонд Нақиб Чолок.

Халосгарон кафи дасташонро болои чашмонашон соябон карда, бодикқат ба боло нигоҳ карданд.

– О, вай лӯхтак-ку! – зиёдтар таачҷуб карданд кадоме. – Ту моро масхара карди, писар? Айб нест?

– Дурусттар нигоҳ кунед, – дубора хоҳиш кард Нақиб. – Наҳӯдак лӯхтак нест, одами зинда аст, фақат майдаҳак, якваҷабак.

Амаки Ризо дурбин гирифт, вай сар боло карда, ба тарафи пуфак бодикқат ва дурудароз нигоҳ духт ва ниҳоят Наҳӯдакро пайдо кард. Охир вай намедонист, ки Наҳӯдак бачаи аз ҳама хурдакаки олам аст, қдаш буду шуд як ваҷабак.

– Ҳа, дидам, – гуфт вай. – Барои чӣ вай ин хел, яъне хурдакак?

Наќиби Чолок гуфт:

– Амакчон, шумо аввал чӯраи маро халос кунед, баъд саргузашташро нақл мекунам.

– Э, рост гуфтӣ, – афсӯс хӯрд амаки Ризо. – Нахӯдаки шуморо дида, кори асосиро фаромӯш кардем. Узр, узри бисёр! – ва бо буди овоз ба рафиқонаш фармон дод: – Чангол! Чанголҳоро биёред! Зудтар!

Баъд ӯ саросема ба пойҳояш чанголҳои оҳанин баста, ба сафедор баромад, Нахӯдакро ба даст гирифт, поин шуд ва ба замин расида, гарду чанги либосашро афшонд. Вай ҳатто ҳамон як пуфаки сихатмондари ҳам беосеб гирифта фурумад.

Ин вақт хурду калони деҳа ҳам ба зери сафедор расида омаданд, ки тақрибан як ҳазору сесаду бисту ду нафар буданд! Онҳо Нахӯдакро дар дасти халосгарон ва сихату саломат дида, шод шуданд. Ҳамон замон аз ҳар тараф ба унвони Нахӯдак борони таҳсину офарин борида гирифт:

– Э, офарин Нахӯдак!

– Хайрият, ки ту будай, вагарна сарсон мешудем.

– Пуфакро ба осорхонаи шаҳр бурдан даркор, ки мардум тамошо кунад!

– Чӣ хуш, ки Нахӯдак дорем!..

Он гоҳ як наҷотгар ҳайрон-ҳайрон, нобоварона ба пуфаку Нахӯдак нигоҳ карда гуфт:

– Ана-а, акнун ба мо нақл кунед, ки кӯдакро чӣ хел пайдо кардед?

– Бигузор худи Нахӯдак нақл кунад! – амр кард амаки Ризо.

– Амакҷон, – гуфт Нахӯдак, – ин воқеа акнун кӯҳна шуд. Ягон вақти дигар нақл мекунам. Ҳозир рафта ба галабон хабар додан лозим, ки дар атрофи гала ду гурги гурусна гаштугузор доранд.

Амаки Ризо як қад парид:

– Кӣ гуфт?

– О, ман навакак аз осмон фуромадам, – ҷавоб дод Нахӯдак.

– Гала кучост? – пурсиданд баробар чанд наҷотгар.

– Дар тарафи рости деҳа, дар пушта.

Амаки Ризо ба ронандаи мошинашон амр кард:

– Бачаҳоро гирифта, ба сари гала равед! Зудтар!

Инро шунида, тамоми бачаҳои деҳа ба тарафи мошин давиданд.

– Истед! – онҳоро боздошт амаки Ризо. – «Бачаҳо» шумо нестед, бачаҳо гуфта ҳамкоронамро дар назар дорам!

– Ин хел бошад, мо кистем? – ноумед шуда пурсид Садбало.

– Шуморо дигар бача гуфта намешавад. Шумо акнун чавонмардони Симиғанчед! Мушкили моро шумо осон кардед, шумо будед, ки Мирзомурод сиҳату саломат монд. Вагарна гург меҳӯрдаш...

## **НАХЎДАК ДУБОРА БА ФАЗО ПАРИДАНИСТ**

Амаки Ризо наҷотгаронашро ба мошин шинонда, роҳи сафеду барори кор хост. Лекин, ноомади корро бинед, ки мотори мошин гардон нашуд.

– Калидро гиред! – амр кард амаки Ризо.

Ронанда фуромаду калид, яъне як меҳи фӯлодини дарозу қачғаштаро ба даст гирифт ва нӯки онро ба бинии мошин дароварда тоб дод. Калид тоб хӯрду мотор ғир-ғир кард, аммо боз хомӯш шуд. Ин кор чанд бор такрор шуд.

– Шояд бензинаш тамом шудааст, – гуфт Садбало.

Амаки Ризо шарм дошт, ки сурх шуд.

– Сабил монад, – гуфт вай. – Ҳамин хел ғир-ғир карда шинем, галаро гургон тала карда мераванд.

Ин лаҳза кадоме овоз баровард:

– Нахӯдак, боз ягон чораи дигар бикун. Умедамон ба туст.

Нахӯдак ҳатто як дақиқа фикр накард.

– Ягон кас ба шохир сафедор барояд, – хоҳиш кард вай. – баромада ба нукӣ дарахт ресмон баста фурояд. Нӯки дигари ресмонро ба дасти ман диҳед. Дигарон ресмонро кашида, сафеддорро мисли камон хам ва баъд якбора раҳо кунанд. Ман ба фазо парида, рост ба болои сари галабон мефуроям.

– Чӣ хел мефурой? – пурсид Рақибӣ Донишҷӯ. – Ту пуфак надорӣ-ку?!

– Чаро? Чӣ хел? Ин кори тамоман осон аст, чатр мегирад, – ба ҷойи Нахӯдак ҷавоб дод Омӯзгори Нобовар. – Вақте ки ба болои гала наздик шуд, чатрро кушода, таққӣ меистад ва оҳистаю беозор ба замин фуромада, галабонро хабардор мекунад.

Ин фикр ба ҳама писанд омад, вале амаки Ризо розӣ нашуд.

– Не, не, писарчон, – гуфт вай. – Ин фикри хатарнок. Дар осмон ҳар кор шуданаш мумкин. Мабодо чатр боз нашавад?

– Барои чӣ боз намешудаст? – эътироз кард Рақибӣ Донишҷӯ. – Магар чатрҳои шумо вайронаанд?

– Чатрҳои мо олиҷанобанд, писар. Аммо...

– Олиҷаноб бошанд, яктаашро диҳед. Он тарафаш кори ман.

Амаки Ризо боз чӣ гапе гуфтан хост, вале аҳли деҳа тарафи Нахӯдакро гирифтанд. Дурусташ, аз миёни одамон амаки Сафо пеш баромад.

– Ҳар чӣ Нахӯдаки мо фармояд, не нагӯед, – гуфт ӯ. – Вай аз миёни обу оташ ҳам сиҳату саломат мегузарад. Бачаи нотарс аст...

– Нахӯдак чатр бардошта наметавонад, – аз миёни одамон се қадам пеш баромада, дод зад Садбало.

Садбало пиндошт, кия гон фикри олиҷаноб гуфт. Вай бо ифтихору тантана ба одамон нигоҳ кард. Баъд дастонашро ба миёнаш гузошта, мисли ҳарфи «Ф» шуд.

– Чатр даҳ баробари Нахӯдак вазнин аст, – дубора эътироз кард вай. – Нахӯдак тамоман ҷон надорад.

Албатта, Садбало ин гапро аз сари ҳасад гуфт. Вай намехост, ки Нахӯдак дар як рӯз ду корнамоӣ нишон дода, машҳуртар гардад. Бо вучуди ин гапаш рост буд.

– Ҳа, – тарафи Садбалоро гирифт амаки Ризо. – Чатрҳои мо вазнинанд.

Он гоҳ Нахӯдак гуфт:

– Чаро ба чатр часпидед? Кулоҳи амаки Ризо ҳам шудан мегирад. Ба бардоштани кулоҳатон зӯрам мерасад-ку!

Садбало лаб бурма карда, ба хаёл рафт, ки боз эътироз кунад. Вале амаки Ризою шариконаш ночор монда, розӣ шуданд.

– Мана, бигир, – кулоҳашро аз сар гирифт амаки Ризо...

Айнан дар ҳамин лаҳза аз ҷониби рости деҳа садои тир баланд шуд. Ҳама, ба ҷуз Нахӯдак, як қад париданд.

– Акнун кулоҳ ҳам даркор нест, дер шуд, – гуфт Нахӯдак. – Амаки галабон гургҳоро худаш, бе ёрии мо ҳам дид. Ин садои камони ӯ буд.

– Хайрият-е, – охи сабук кашиданд начотгарон, – қариб розӣ шуда будем...

Он гоҳ амаки Ризо ба Нахӯдак гуфт:

– Ба ҳар ҳол моро қойил кардӣ, писар! Аз номи чаноби Вазир ба ту раҳматнома эълон мекунам. Мо ифтихор дорем, ки Тоҷикистон соҳиби чунин фарзадони часуру доно аст. Қаҳрамони ҳақиқӣ!

Гӯё ягон воқеа рӯй надода бошад, Нахӯдак бепарво гуфт:

– Намеразад, амак, – ва хокард: – Иҷозат диҳед ба гӯшатон як гап гӯям?

– Бо чону дил, – розӣ шуд амаки Ризо ва Нахӯдакро бардошта, рӯйи китфаш гузошт.

Нахӯдак ба гӯши ӯ пичиррос зад:

– Амакҷон, ба чаноби Вазир гӯед, ки барои мактабрав шудани ман иҷозат диҳад.

– Барои чӣ? – амаки Ризо ҳам пичиррос зада пурсид. – Вазири мо дигару Вазири мактабҳо дигар. Мо начотдиҳандагонем. Масъалаи мактаб рафтани

туро Вазири мактабҳо ҳал мекунад. Ба ғайр аз ин ту калон шуда, ҳатман мактаб хоҳӣ рафт!

– Ман кайҳо калон шудагӣ, – ҷавоб дод Нахӯдак.

– Расо шашсолаам. Лекин шаҳодатномаи таваллуд надорам.

Амаки Ризо боз ҳамон саволашро такрор кард:

– Барои чӣ?

Нахӯдак гуфт:

– Барои он ки ман аз даруни каду баромадагӣ.

Аз ин ҷавоб сари амаки Ризо гичу гаранг шуд.

– Кадом каду?

– Кадуи полез.

– Ту ба даруни каду чӣ хел даромадӣ?

– Инашро ҳеҷ кас намедонад.

Бо вучуди ин амаки Ризо ин гуфтугӯро шӯхӣ пиндошт. Нахӯдак инро пай бурд, ки чунин маслиҳат дод:

– Амакҷон, хубаш бо падарам гуфтугӯ кунед.

Падарам ҳамаашро мефаҳмонанд.

Амаки Ризо хуб гуфт ва ба тамошобинон рӯ оварда, бо овози баланд эълон кард:

– Мо баъди чанд рӯз омада, ба Нахӯдаки қахрамон медалу мукофот месупурем! Агар Нахӯдак

намебуд, Мирзомууродро дурудароз чустучӯ кардан лозим меомад.

Аз кучое Садбало овоз баланд кард.

– Дар кучои Нахӯдак медал меовезед? – пурсид вай. – Медали шуморо бардошта наметавонад, агар ба гарданаш овезад, аз чояш намечунбад!

Албатта, Садбало ин дафъа ҳам ҳасад бурд, бахилӣ кард. Вале Нахӯдак гуфт:

– Амак, медалро ба Садбало диҳед, ман мактаб рафтан мехоҳам.

Амаки Ризо ба хоксорию фурӯтании Нахӯдак қоил шуд.

– Садбало ягон корнамоӣ нишон дода, қаҳрамон шавад, албатта, медалу мукофот мегирад, – гуфт вай. – Имрӯз қаҳрамон туй!

Рафиқи Чолок гуфт:

– Хайрият, ки Нахӯдак мисли Садбало ишкамкалон нест, вагарна ба фазо парида, Мирзомууродро пайдо карда наметавонист!

Бачаҳо баробар хандиданд ва Садбало худаширо дубора ба даруни одамон гирифт.

Амаки Ризо дар ҳақи Нахӯдак боз чанд ҷумлаи таърифдор гуфт ва ниҳоят кӣ будани падари

Нахӯдакро пурсид. Вақте ки амаки Сафо «Падари Нахӯдак манам!» – гуфта, пеш омад, амаки Ризо дасти ӯро фишурд. Пас ҳар ду аз мардум каме дуртар рафта, рӯйи сабза нишастанд ва дар чӣ хусус дурудароз гуфтугӯ карданд.

Албатта, Нахӯдак фаҳмид, ки мавзӯи гуфтугӯи онҳо масъалаи мактабравии ӯст...

### **АФСОНАИ «ХУРҶСАК»-И НАХҶДАК**

Баъди як ҳафта сурати Нахӯдак дар чанд рӯзнома чоп шуд, аз телевизорӣ мамлакат ҳам нишон доданд ва ӯ дар Тоҷикистон якбора ном баровард – машҳур буд, машҳуртар шуд. Вале вай дар дил фақат як орзу дошт: мактаб равад, дониш гирад ва соҳиби касб шавад. Ҳатто касби ояндаашро аллакай муайян карда буд: наҷотгар хоҳад шуд! Вале «Ҷаноби Вазир иҷозат медода бошад?» – гуфта ғусса меҳӯрд ва шабҳо хобаш намебурд.

Дар ин миён боз як воқеа рӯй доду шӯҳрати Нахӯдак дучанду сечанд афзуд ва баъди он ба мактабрав шудани Нахӯдак шакку шубҳа намонд.

Як рӯз Омӯзгори Нобовар, агарчӣ то фаро расидани якуми сентябр як моҳ фурсат буд, саводу

ақлу одоби шогирдонашро санчидан хоста, бачаҳои шашсоларо ба мактаб даъват кард. Тамоми бачаҳои шашсола ба мактаб рафтанд. Ҳатто Садбалои хоболуд аз ҳама барвақттар омад. Нахӯдак ҳам аз қатор намонд, лекин масъалаи шаҳодатномаи таваллуд гирифтани ӯ ҳанӯз ҳал нашуда буд. Инро Садбало медонист. (Воқеан, вай ҳанӯз дарс сар нашуда, аллакай гурусна монда буд: дар рӯйи миз дастархонча кушода, як бурида нонро ба мураббо зада меҳӯрд). Аз ин сабаб, вақте ки Нахӯдак ба синфхона даромад, вай ҳайрон шуда, якбора се савол дод:

– Шаҳодатнома гирифтӣ? Рӯзи таваллудат маълум шуд? Ҷаноби Вазир иҷозат дод?

– Не, – натарсида ва баланду буро ҷавоб дод Нахӯдак. – Шаҳодатнома ҳам мегирам, ҷаноби Вазир ҳам иҷозат медиҳад!

– Кай? – пурсид Садбало.

– Шояд ҳамин рӯз, шояд баъди чанд рӯз.

– Чӣ хел? – бовар накард Садбало. – Ту баъди сад сол мактабрав мешавӣ, вақте ки боз ҳамин қадар қад мекашӣ!

Ин лаҳза Омӯзгори Нобовар ба синфхона даромад ва бачахоро ба хомӯш будан даъват карду пурсид:

– Кӣ шеър медонад?

Дувоздаҳ нафар даст бардошт.

– Кӣ чистон медонад?

Ин дафъа ҳама даст боло карданд, лекин Садбало иҷозат ҳам напурсида, парида аз ҷой хесту гуфт:

– Меҳи зарин, зери замин!

– Ин сабзӣ аст, сабзӣ, сабзӣ! – баробар ҷавоб доданд бачаҳо.

Муаллим ҳамаро таъриф ва боз хоҳиш кард, ки ягон нафар афсона гӯяд, афсонае, ки ханӯз касе нашунидааст.

Он гоҳ фақат Нахӯдак даст боло бардошт.

– Марҳамат! – иҷозат дод омӯзгори Нобовар. – Нахӯдак афсонаи нав мегӯяд. Гӯш кунед.

Нахӯдак афсонаи «Хурӯсак»-ашро гуфт. Афсона чунин буд:

Афсонаи Нахӯдак «Хурӯсак» ном дошт ва чунин буд:

«Буд набуд, як хурӯсак буд. Думакаш рангинкамон, тоҷаш лолаи хандон, ду болакаш шоҳӣ буд, виқораш подшоҳӣ буд, чашмонаш – дони анор, маконаш – кӯҳи Ҳисор.

Чеғ заданаширо гӯед! Як чеғ занад – Бадахшон, ду чеғ занад – Зарафшон, се чеғ занад мардуми Бухоро бедор мешуд!

Хӯрокаширо гӯед! Субҳ арзани Марғелон, нисфирӯз – мағзи Хатлон, бегоҳ – пистаи хандон мехӯрд!

Корашро гӯед! Ҳам бобои деҳқон, ҳам бачаи мактабхон, ҳам мурғакони хушхон, ҳатто насими кӯҳистону хуршеди хандонро ҳамин хурӯсак бедору хушёр мекард!

Файзи деҳаю хона, зеби шеърӯ тарона, шукӯҳи ин афсона ва дар тамоми олам яктою ягона буд ин хурӯсак!...»

Афсона ба ҳама писанд омад. Ҳатто Садбало мафтун шуд, даҳон воз карда бодикқат шунид.

– Нахӯдак бачаи доно будаст, акнун вай сардори синф мешавад! – гуфт Нобовар.

– Нахӯдак шаҳодатномаи таваллуд надорад-ку? – аз зӯри ҳасаду алам қариб гиря карда дод зад Садбало.

Омӯзгори Нобовар гумон кард, ки дили Садбало ба Нахӯдак сӯхт. Аз ин сабаб ўро ором кардан хоста гуфт:

– Худам ариза навишта ба ҷаноби Вазир месупурам.

Рости гап, Нобовар ваъда дода, Нахӯдаку ҷӯрахояшро хурсанд карда бошад ҳам, дар дилаш гуфт: «Ҷаноби Вазир иҷозат медода бошад? Мабодо пурсад: «Нахӯдак ба мактаб ояд, аз кучо мизу курсӣ пайдо мекунад? Кӣ китобдони ўро бардошта, ба мактаб мебарад? Ҳатто қалами одӣ аз қади Нахӯдак баландтар аст!..»

Амаки Сафою холаи Санам ҳам дар ҳамин андеша буданд. Падару модар ғам меҳӯрданд, ки чаро фарзанди яккаву ягонаашон қад намекашад, шашсола шудасту як ваҷабак. «Шояд ягон ҷодугар сеҳр карда бошад?» – гумон мебурд холаи Санам. «Эҳтимол, ягон витамин нарасад? – тахмин мекард амаки Сафо. – Нахӯдак бемор асту мо хабар надорем?..»

Ҳамин тавр, Омӯзгори Нобовар аз як ҷониб, аз ҷониби дигар амаки Сафою холаи Санам барои мактабрав шудани Нахӯдак камари ҳиммат бастанд. Зану шавҳар рӯзи дигари бори нахуст ба мактаб рафтани писарашон ба қароре омаданд, ки ўро ба духтур нишон диҳанд.

– Бархез, писарчон, – гуфт амаки Сафо пагоҳӣ, вақте ки Нахӯдак аз хоб хеста, дасту рӯ шуста омад. – Имрӯз дертар ношто мекунем.

– Барои чӣ? – пурсид Нахӯдак. – Меҳмонӣ меравем?

Амаки Сафо ҷавоб дод:

– Ҷое меравем, ки ягон бор нарафтаӣ.

– Мо ба духтурхона меравем, – ҳамон замон ҷавоб дод Нахӯдак.

Падар ҳайрон шуд.

– Ҳа, ба духтурхона... Чӣ хел донистӣ?

– Ман ягон бор ба духтур нарафтаам, чунки ҳаргиз бемор нашудаам, – ҷавоб дод Нахӯдак

– Акнун меравем, писарчон.

– Рафта чӣ мегӯем?

– Рафта, аз духтур мепурсем, ки барои чӣ ту қад накашидӣ, – ба ҷойи падар ҷавоб дод модар. – Барои ҳамин туро ба духтур нишон додан лозим.

Нахӯдак гуфт:

– Хуб шудааст, меравам, лекин ман қад кашидан намехоҳам.

– Чаро? – ҳайрон шуд падар.

– Наход? – бовар накард модар. – Мо мехоҳем, ки...

Холаи Санам гапашро гум кард, андешид, ки барои писаракаш чӣ мисоли ҷолиб пайдо карда гӯяд. Ба ёрии ӯ амаки Сафо расид.

– Масалан, – гуфт вай, – ту имсол ба мактаб хоҳӣ рафт. Бо ин қаду баст китобдонатро чӣ хел бардошта мебарӣ?

Ин дафъа Нахӯдак гап гум кард. Вай лаҳзае ба хаёл рафту чунин ҷавоб дод:

– Дуруст гуфтед, ҳар бачаи мактабхон бояд китобдонашро бардошта тавонад. Лекин ман сиҳату саломатам. Ягон шикоят надорам. Боз, яквачабак буданам беҳтар аст, ба ман маъқул!

Амаки Сафою холаи Санам ҳангу манг шуданд:

– Чаро?

– Чиҳо мегӯйӣ, ҷони ширин?

Нахӯдак ҷавоб дод:

– Ман якта-якта далел меорам, шумо ангуштонатро якта-якта қат карда шумурдан гиред. Агар даҳ ангушти ду дастатонро қат карда натавонистам, майлаш, ман розӣ – давон-давон духтурхона рафта, ҳар чӣ духтур фармояд, мекунаму қад мекашам.

Ин гап ба назари амаки Сафо аҷиб намуд.

– Хуб, – розӣ шуд ӯ. – Бигӯ, мешумурам!

Нахӯдак гуфт:

– Ман аз ваҷҳи майдаҳак будани худ ғам намехӯрам ва шарм намедорам!

– Як, – сарангушташро қат кард падар.

– Якваҷабак буданамро ҳатто пай намебарам.

– Ду, – боз як ангушташро қат кард амаки Сафо.

– Нахӯдак будани ман ба нафъи хонадон аст.

– Се...

– Чаро? Чӣ хел? – якбора ҳайрон шуд холаи Санам.

Нахӯдак гуфт:

– Чаро шумо ин қадар ғами қад кашидани маро меҳӯред?! Як дона чормағзро ман ду рӯз меҳӯрад, як

каф мавиз диҳед, барои ду ҳафта кифоя аст. Шумо ба сари дастархон нишаста, якбора ду чойнак чою як нони калон тановул мекунед. Ман чӣ? Ташнагии ман аз як қошукча об мешиканад. Ҳамон фатири калони шумо меҳӯрдагиरो сӣ буридача карда диҳед, дигар як моҳ нон намекурсам. Ё аз табақи палав шаш дона биринҷ гирифта ба даҳон андозам, шикамчаам пур мешаваду аз сари дастархон меҳезам. Шумо...

– Дуруст, дуруст, – розӣ шуд падар, ки ангуштони ҳар ду дасташ кайҳо қат шуда, акнун дутояшро рост карда буд. – Лекин...

– Давом деҳ, бигӯ, бигӯ, – сухани амаки Сафоро бурид холаи Санам. – Ҳисобу китоби нағз, писарам!

Нахӯдак ба гапаш давом дод:

– Гирем, масъалаи сару либосро. Ҳамсолони ман ҳар сол се-чор куртаю шиму шалвор кӯҳна ва ду бор кулоҳ иваз мекунанд. Аммо шумо, модарҷон, аз як рӯймолчаи одӣ барои ман гоҳо ду-се курта медӯzed. Ин магар бад аст?!

Амаки Сафо далелҳои Нахӯдакро шунида, хурсанд шуд, вале гуфт:

– Ҳамааш хуб, олиҷаноб, писарам! Нахӯдаки яквачабак буданат ба нафъи хонадон будаст. Лекин

ту имсол бояд мактаб равӣ. Ҳар бачаи шашсола пеш аз мактабрав шудан аз назари духтур мегузарад.

– Агар ба духтур наравӣ, сад карат сикату саломат бошӣ ҳам, ба остонаи мактаб роҳ намедиҳанд, – гуфт холаи Санам.

Инро шунида Нахӯдак ноилоҷ монд.

– Ана, ин гапи дигар, – розӣ шуд вай даст пеши бар гирифта. – Рафтем ба духтурхона!

Ҳар се бархеста, ҷониби духтурхона роҳ пеш гирифтанд...

## ОЛАМ ПУРИ НАХҶДАК БУДАСТ

Духтури деҳа мисли Омӯзгори Нобовар як ҷавони навкор ва ду ҳафта пеш ба Симиғанҷ омада буд. Вай Нахӯдакро дида ҳайрон нашуд.

– Оҳо, – гуфт вай хурсанд шуда. – Нахӯдак омад-ку! Марҳамат, хуш омадед! Акнун шинос мешавем. Ман – Доро, духтури нави шумо.

Духтур инро гуфта, Нахӯдакро озод бардошту рӯйи миз гузошт.

– Шумо номи маро аз кучо донистед? – кунҷковӣ карда пурсид Нахӯдак.

– Аз телевизор, боз дар рӯзномаҳо хондам, –  
ҷавоб дод Доро. – Ҳамон одами ба осмон баромада,  
Мирзомуриди гумшударо пайдо кардагӣ ту нестӣ?

– Ҳа, манам...

– Куртачаатро боло бардор, – фармуд Доро ва як  
асбоби рӯдадароз гирифта, ба гӯшҳояш гузошта  
афзуд: – Нафас бикаш.

Нахӯдак нафас кашид.

– Акнун нафасатро барор!

Нахӯдак нафасашро баровард.

Ҳамин тавр Доро нафас кашидану накашидани  
Нахӯдакро санчид ва гуфт:

– Шушату роҳи нафасат тоза!

Баъд ҳисоб кард, ки дар як дақиқа дили Нахӯдак  
чанд маротиба метапад.

– Сад маротиба! – қаноатманд хитоб кард  
духтур.

Инро шунида ранги амаки Сафо канд.

– Чанд гуфтед, духтурҷон?

– Сад! Нағз!

– Чияш «нағз»?! Дили одами солим дар як дақиқа  
70-75 маротиба метапад. Лекин шумо...

Духтур ҳамоно амаки Сафоро ором кард.

– Дили бачаҳо зиёдтар метапад, амак. Баъзан аз сад ҳам мегузарад.

– Аҳа! – даст пеши бар гирифта, узр пурсид амаки Сафо. – Давом диҳед, духтур.

Он гоҳ духтур як пурбини калон гирифту даҳону гӯшу биниву чашмони Нахӯдакро дурудароз аз назар гузаронд ва гуфт:

– Даҳон – тоза, дандонҳо – сафеду солим, гӯшҳо покиза, бинӣ маҳкам нест, чашмон – равшан! – Пас ба амаки Сафою холаи Санам рӯ оварда, афзуд: – Амакчону холачон, писаратон сиҳату саломат аст. Ягон узваш айбу нуқс надорад.

– Мо ҳам медонем, ки Нахӯдакамон сиҳату саломат аст, – изҳор кард амаки Сафо. – Лекин чаро бача қад намекашад? Ана, ба ин савол ҷавоб деҳ, писар. Охир, Нахӯдаки мо имсол мактаб рафтанист.

– А, Нахӯдак шашсола шуд гӯед? – аз мақсади амаки Сафою холаи Санам акнун огоҳ шуда, хитоб кард Дорои духтур. – Яъне имсол бояд мактаб равад. Барои чӣ якбора нагуфтед? Ин тавр бошад... – Вай пушти сар хорида, чанд сония ба хаёл рафт, сони гуфт: – Хуб, хуб... Ҳозир мебинам! Ҳозир чора меёбем...

Духтур ба сари миз нишасту компутерашро ба кор даровард. Дар компутер ҳар хел расму сурат, навиштаҷот, нақшаю рақамҳо паси ҳам пайдо шуда ғайб задан гирифтанд.

– Амаки духтур, – гуфт Нахӯдак, – компутератон бозӣ дорад?

– Халал нарасон, писарам, – огоҳ кард амаки Сафо. – Ором бош!

Духури деҳа ба шишай компутер рӯяшро наздик бурд, хеле чунбучулу ҷустуҷӯ кард, дар дафтарчааш гоҳ-гоҳ чизе навишт, дар ин миён чанд маротиба ҳайрон ҳам шуд, ҳатто сар чунбонда, худ ба худ «ҳа» ва «не» гуфт, чанд рақамро зарб ҳам зад. Ниҳоят аз ҷо хест.

– Нахӯдакро ба шаҳр баред, – маслиҳат дод вай.

– Ягон профессор муоина кунад. Шояд дору хӯрданаш лозим...

– Доруи қадкашӣ ҳаст? – нобоварона пурсид амаки Сафо.

– Ҳаст! Албатта, ҳаст, – ҷавоб дод духтур. – Ҳозиракак дар Интернет хондам, ки духтурҳои Ҷопон чанд намудашро ихтироъ кардаанд.

– Э, ҳа-а-а, – оҳи сард кашид холаи Санам. – Дар Интернету ту ҳар кас ҳар чӣ хоҳад навиштан мегирад. Як моҳ пештар духтари калонии Саидбурҳон аз ҳамин Интернет як дору ёфта, пули калон дода, харида гирифтаст, ки доғи кунчитикаш тоза шавад. Баъд чӣ шуд медонӣ?

– Чӣ шуд? – даҳону чашмони духтур во монданд.

– Ҳамон доруро як бор ба рӯяш молида, ду моҳ дар беморхона хобид: рӯяш пури донача шуд – сурхаку сафедак!

– Албатта, албатта! – розӣ шуд духтур. – Дар Интернет ҳар чӣ менависанд. Эҳтиёт шудан лозим. – Баъд нохост як гапи хуб зад, ки ба гӯши Нахӯдак бисёр форида. – Холаҷон, чӣ лозим ташвиш кашада, духтур ба духтур гаштан? Нахӯдаки шумо як бачаи хушрӯ, аҷойиб, доною зирак ва аз ҳама муҳимааш, сиҳату саломат аст. Монед, ки ҳамин хел, якваҷабак, истодан гирад. Ё Нахӯдак ягон шикоят кард?

– Не, не, – баробар ҷавоб доданд падару модар. – Писарҷони мо одати шикоят кардан надорад.

– Дидед? – хурсанд шуд духтур. – Соҳиби қад парвои олам надораду шумо беҳуда хавотир шуда гаштед. Мо ҳам ба қаду басти Нахӯдаки шумо кайҳо

одат кардагӣ, дӯсташ медорем. Нахӯдакро тағйир додан лозим нест, балки мумкин нест. Ягон бор шунидед, ки одамон вайро таъна зада, пасту пакана гуфта бошанд?!

– Не, нашунидем, – гуфт амаки Сафо.

– Ҳама дӯсташ медоранд! – ҷавоб дод холаи Санам низ.

Духтур лаҳзае ба чӣ андеша рафт ва боз як гапи дигар гуфт, ки ба гӯши Нахӯдак зиёдтар форида, зеро ин гапро пештар аз касе нашунида буд.

– Дар олам фақат писари шумо якваҷабак нест...

– Наход?! – баробар хитоб карданд амаки Сафою холаи Санам. – Боз кӣ Нахӯдак дорад?

– Дар Қирғизистон як бача ҳаст. Номаш – Чипалак, қадаш аз қади Нахӯдаки шумо ҳам пасттар, баробари як ангушт. Як бор гург вайро хӯрда будаст, як бори дигар барзагов ҳамроҳи алаф фуру бурдаст...

– Наход?! – ангушти ҳайрат газид амаки Сафо.

– Анаю-у-у-у! – нидо кард холаи Санам. – Мо гумон кардем, ки...

– Гумони беҳуда накунад, – таъкид кард духтур. – Як кампиру мужики<sup>1</sup> рус ҳам соҳиби бачачаанд.

Номаш – Малчик-с-палчик! Дар Исроил ҳам Нахӯдак ҳаст, номаш – Бебел, Дар Фаронса – Петит Поус, дар Англия – Том Тумб, дар Чопон – Иссумбоси, дар Дания – Томмелиса, дар Шветсия – Нилси Ғозсавор... Қисса кӯтоҳ, олам пури Нахӯдак аст. Бачаи бечораро азоб надихед, худатон ҳам сарсону овора нашавед. Нахӯдаки шумо нотакрору яктою ягона. Ҳамин хел – якваҷабак буданаш беҳтар! Дигар ба ягон духтур мурочиат накунад.

Амаки Сафою холаи Санам чӣ гуфтанашонро надоништа, ҳайрон монданд.

Нахӯдак аз шодӣ курта-курта гӯшт гирифт.

Рост мегӯяд духтур! Хайр, чӣ шудаст?! Бо ҳамин қаду қомат ҳам Нахӯдак мактаб хоҳад рафт...

Маслиҳати духтури деҳаро шунида, амаки Сафо ҳам зоҳиран розӣ шуд, чунки чанд маротиба бо аломати розӣ сар ҷунбонд, аммо гуфт:

– Бача имсол бояд мактаб равад, духтур! Ҷони гап дар ин аст. Бо чунин қаду қомат Нахӯдаки моро ҳатто ба остонаи мактаб роҳ намедиханд.

– Дадаҷон, – гуфт ноҳост Нахӯдак, – ҳамин ҳам гап шуд: маро ба мактаб роҳ намедиханд-а! Бовар

кунед, ман аз ҳамсолонам пештар ба мактаб хоҳам рафт!

Падар ҳамон замон бовар кард. Модар низ.

– Гап тамом, – гуфтанд онҳо. – Дигар духтурравию духтурдавӣ намекунем, – ва бо духтур хайрухуш карданд.

Дорои духтур Нахӯдакро боз озод бардошта, ба замин гузошт. Димоғи ҳама хуш буд. Амаки Сафою холаи Санам медонистанд, ки Нахӯдак, албатта, ягон чора меёбад, то илоҷе карда мактаб равад. Нахӯдак борҳо аз вазъияти ногувор ҳам худ ва ҳам онҳоро осон раҳо кардааст, балки дар лаҳзаи душвору бечорагӣ дасти волидонашро гирифтааст. Ҳақу ҳамсояхо на як бору ду бор гуфтаанд:

– Э, кош мо ҳам мисли Нахӯдаки шумо як писари қобилу доно медоштем!..

## **НАХҶДАК БОРИ НАХУСТ МАКТАБ РАФТ**

Нахӯдак дар қавлаш устувор монд, ба ваъдааш вафо кард: якуми сентябр аз тамоми ҳамсолонаш пештар ба мактаб омад! Вале ҳамон шабу рӯз, яъне вақте ҳамроҳи падару модар аз духтурхона берун мерафт, мутлақо намедонист, ки барои мактабрав

шудан чӣ кор бояд кард. Вай ҳамагӣ се ҳарфро мешинохт. Яке «А», чунки мисли симчӯби пушти хонаашон аст, дигаре «О», зеро ба чархи мошину кулчаю нон монанд аст ва ниҳоят «Ш», ки шонаи дасти модарро мемонад.

Ба хондан мехонду навишта наметавонист, чунки дар умраш қалам ба даст нагирифта аст. Чӣ хел қаламбадаст шавад, вақте қалам баробари қадаш аст, балки андак баландтар! Дар ягон дӯкону мағоза қаламчаи ба дасту ангуштони Нахӯдак мувофиқ пайдо намешавад.

Бо вучуди ин Нахӯдак ноумеду руҳафтода нашуд. Азбаски ба падару модараш ваъда дода буд, ки чораи мактабрав шуданро ҳудаш ҷуста пайдо мекунад, чанд шабу чанд рӯз хуб андеша кард ва як пагоҳӣ, ҳангоми ношто аз падар пурсид:

– Дадаҷон, ҳамон ҷӯраҳои ман мактаб мерафта бошанд?

– Кадом «ҷӯраҳо»? – чизе нафаҳмид падар.

– Чипалаку Малчик-Спалчику дигарон.

– Э, ҳа-а, – суханони духутрро ба хотир оварда нидо кард амаки Сафо. – Ростӣ, намедонам. – Шояд раванд. Инро пурсидан даркор.

– Аз кӣ пурсем?

– Аз директори мактаб, – ҷавоб дод падар. – Одами донотарини деҳа, аз ҳар гапу кори олам бохабару огоҳ Фаридуни Омӯзгор аст, писарам.

Он гоҳ Нахӯдак хоҳиш кард:

– Дадаҷон, аз он кас боз як чиз пурсед: барои мактабрав шудани ман ба ҷуз қомати баланд боз чӣ даркор аст?

– Инашро худам ҳам медонам, – ҷавоб дод амаки Сафо. – Дигар ҳеҷ чиз даркор нест. Ту ҳамаро дорӣ: ақлу одоб, сиҳатию тозагӣ, ҳатто се ҳарфро мешиносӣ!

– Се ҳарф кам нест, дадаҷон? – пурсид Нахӯдак.

– Не, кам нест. Ҳарфҳои боқимондари Омӯзгори Новар ёд медиҳад.

– Ман боз сад шеър медонам! – падарро хурсанд кардан хост Нахӯдак. – Афсонаҳои модарамро ҳам фаромӯш накардаам. Аз худам ҳам ду афсона бофтам!

Падар бовар накард, шояд бовар кард, чунки Нахӯдак дурӯғ намегуфт, вале ҳайрон-ҳайрон ба даҳони писараш нигариста монд.

– Афсона бофтӣ? Аз худат?

– Ҳа, дуто. Аз худам бофтам.

Падар хурсанд шуд, вале ба афсона будани онҳо андак шубҳа кард.

– Кани, чони падар, якеро бигӯ! – хоҳиш кард вай ва Нахӯдакро болои сандалӣ шинонда, худаш дар рӯ ба рӯи ӯ нишасту саропо гӯшу ҳуш шуд.

Албатта, Нахӯдак он рӯз аввал афсонаи «Хурӯсак»-ашро гуфт. Ба падар бисёр маъқул шуд. Вақте ӯ афсонаю дуюмашро гуфт, даҳони падар воз монд ...

### **АФСОНАИ ДИГАРИ НАХҶДАК**

Афсонаи дигари Нахӯдак «Моҳича» унвон дошт. Нахӯдак гуфт: «Буд набуд, як писарак буд. Вай барои моҳигирӣ ба лаби дарё рафт. Шаст партофту мунтазир нишаст. Баъди чанд лаҳза ба шасташ як моҳича афтид.

– Маро раҳо кун, – тавалло кард моҳича. – Ту бачаи хуб менамӯӣ. Бачаҳои хуб моҳичахоро озор намедиханд.

– Маро таъриф карда, фиреб додан меҳаҳӣ?! – ҷавоб дод писарак. – Ба таърифи ту фирефта намешавам!

– Агар раҳо накунӣ, нафастанг мешавам, – гуфт моҳича. – Чунонки ту бе ҳаво зиста наметавонӣ, ман ҳам бе об нобуд мешавам.

– Нафастанг шавӣ, ба ман чӣ, – бепарво ҷавоб дод писарак. – Бурда ба гурбачаам медиҳам. Вай моҳичаҳоро дӯст медорад.

– Раҳо кун, раҳо кун, – ба гиря даромад моҳича. – Маро ба гурбачаат надех. Ман аз гурбача метарсам.

– Аз гурбача тарсӣ, – гуфт писарак, – ба моҳидон мепартоямат. Додаракам бо ту бозӣ мекунад.

– Илтимос, маро ба ихтиёри додарчаат нагузор, – хоҳиш кард моҳича. – Додарчаат беақл будагист. Маро озор медиҳад.

– Не, ман туро раҳо карда наметавонам, – рад кард писарак. – Агар дасти холӣ ба хона баргардам, додаракам қаҳр мекунад.

– Охир ман ҳоло хурдакакам, – дар дили писарак раҳму шафқат овардан хост моҳича ва зор-зор гиря кард.

– Гиря кардан гир, – хандид писарак, – аздусар раҳо намекунам.

– Ҳа, гиря мекунам, – гуфт моҳича. – Чаро гиря накунам? Ҳамин замон модарам ба ҷустуҷӯи ман

мебарояд. Маро пайдо накарда, ғусса меҳӯрад. Бе ман акнун аҳволи вай чӣ мешавад?!

– Чаро ҳамин гапро барвақттар нагуфтӣ? – пурсид писарак ва моҳичаро ба дарё афканда, афзуд: – Бирав, зудтар бирав, ки модаратро парешон наkun...»

## **МИЗУ КУРСӢ ВА КИТОБУ ДАФТАРИ НАХӢДАК**

Нахӯдак афсонаашро ба охир расонда буд, ки падар pariда аз ҷой бархесту ӯро болои сар бардошт.

– Офарин, писари афсонасарои ман! – таъриф кард вай. – Ин хел афсонаи хушрӯро дар бинои умрам нашунидаам!

– Вақте ки мактаб равам, – гуфт Нахӯдак аз таърифи падар гул-гул шукуфта, – афсонаҳои нав ба нав мегӯям.

– Албатта, албатта, – зиёдтар хурсандӣ кард амаки Сафо. – Афсонаҳои туро мардуми деҳа шунаванд, ҳар бегоҳ ба хонаамон омада, гӯш меkunанд.

– Дадачон, акнун китобдон, «Алифбо», як дафтару як қалам биёред, – хоҳиш кард Нахӯдак.

Амаки Сафо розӣ шуд, ваъда дод, ки барои ӯ тамоми ашёҳои хонишро муҳайё мекунад. Вале ба худ гуфт: «Нахӯдаки ман китобдонро чӣ тавр мебардорад? Ба кушодани «Алифбо» магар зӯраш мерасад? Барои ӯ аз кучо қаламча пайдо кунам?»

Лекин дафтарча пайдо кардан осон буд: мағозаҳо пур аз дафтарчаанд, боз ба ҳар ранг – сурхак, кабудак, сафедак, сабзак, зардак... Дафтарчаро барои Нахӯдак аз дафтари калон ҳам тайёр кардан мумкин аст: як дафтари дувоздаҳварақа барои ӯ шаш-ҳашт дафтарча хоҳад шуд.

Ҳамон рӯз амаки Сафо пулу хӯрчин гирифта, ба шаҳр рафт. Вайд у дона дафтар гирифтани меҳост. Аммо, хоҳ бовар кунед, хоҳ не, дар бозор чашмаш нахуст ба китобдон афтид, ба китобдоне, ки Нахӯдак орзу мекард, китобдоне, ки ба китф, ё дасташ гирифта, бемалол мактаб хоҳад рафт. Боз як намуд не, чанд намуд буд. Оё медонед ин чӣ китобдон буд? Ҳамёни одӣ, ҳамон ҳамён, ки амаки Сафо ва мисли ӯ бузургсолон тангаву пули қоғазинашонро гирифта мегарданд.

Амаки Сафо якбора се ҳамён-китобдон гирифт. Яке сиёҳ, дигаре кабуд, сеюмӣ сурх ва ҳар кадом ҳафт-ҳашт хонача дошт. Ягон бачаи олам ин гуна китобдони хушрӯю аҷойиб надорад! Аҷаб коре шуд! Бигузур Нахӯдак онҳоро бо навбат мактаб бубарад!

Акнун навбати «Алифбо» пайдо кардан буд.

Амаки Сафо бовар дошт, ки ин масъала низ ба зудӣ ҳалли худро меёбад. Умуман, Нахӯдак бачаи баризқу хушбахт аст, ҳар чӣ хоҳад, ҳамон мешавад, ҳар чӣ орзу кунад, дарҳол ҷомаи амал мепӯшад. Мана, кӣ ҳаёл мекард, ки дафтарчаю китобдони булачаби Нахӯдакбоб пайдо кардан мумкин аст?! Ана, ёфт шуд!

Китобдонҳои рангоранги аҷибсохту дафтарчаҳоро дида, сари Нахӯдак ба осмон расид.

– Дадаҷон, – гуфт вай, – ба ҳамин китобдонҳо мувофиқ «Алифбо» ҳам пайдо мешавад!

– Албатта, пайдо мешавад! – розӣ шуд падар.

## ЧАҲОР ДУШМАНИ НАХӢДАК

Ҳарчанд хурду калони деҳа Нахӯдакро дӯст медоштанд, вай чанд душман ҳам дошт. Яке гурбаи ҳамсоя буд, дигаре оруи гингак, сеюмӣ аккаи

думдароз ва аз ҷумлаи одамон – Садбалои писари хурдии амаки Булбулбоқӣ.

Нахӯдак намедонист, ки чаро падари Садбалоро мардум Булбулбоқӣ мегӯянд. Аз ягон кас ҳам напурсидаст. Охир, бачаи боаодоби хушақл аст вай! Ба ному лақаби дигарон чӣ кор дорад?! Зиёда аз ин модараш, холаи Санам, ҳар замон таъкид карда мегӯяд, ки писараки азизаш сари худро бо ҳар гуна гапу кори беҳуда пур накунад.

– Ҳамеша барои донишу одоб ҷой тайёр карда мон, – мегӯяд модар. – Сари одамӣ ҷойи муқаддас аст, пури лашулӯш нақун, ки ба ҳарфу рақам ҷой намерасад.

Нахӯдак ин таъкиду панди модарро ҳаргиз фаромуш нахоҳад кард.

Воқеан, қиссаи душмании гурбаю оруву аккаро ягон вақти дигар нақл хоҳем кард. лекин дар бораи муносибати Нахӯдаку Садбало чанд ҷумла навиштан даркор.

Садбало ҳамсоли Нахӯдак аст. Номаш Музаффар аст, аммо ҳамсолонаш Садбало мегӯянд, чунки ҳар замон ягон бало ба сар мекунад. Масалан, дар деҳа ягон дарахти мевадор нест, ки Садбало ба

он боло шуда себу зардолу начида бошад. Вай бо тамоми бачаҳои хурду бузурги деҳа на як бору ду бор баҳсу хархаша кардааст, ҳатто дастбагиребон шудааст. Ҳамчунин, тамоми зоғу аккаву гунчишку майнаҳои атроф Садбалоро мешиносанд, аз вай озор дидаанду метарсанд ва ҳазар мекунанд. Гурбаҳоро гӯед! Баъзе гурбаҳо ҳатто аз сағ, ки душмани ҷонашон аст, тамоман хавф намебаранд, аммо Садбалоро дида дум хода мекунанд...

Эҳ, кадом одату хислати бади ўро гӯем?! Садбало ҳанўз мактабрав нашудаасту хурду калони деҳа тахмин мезананд, ки рўзномаи вай пур аз баҳои «ду» хоҳад шуд. Дар кўча ягон хархашаю ҷанҷол хезад, амаки Булбулбоқӣ дари ҳавлиашро қулф зада, дар ягон ҷо пинҳон мешавад, ки мабодо гунаҳкору сабабгори ҷанҷол Садбалои ў бошад...

Хуллас, ба Музаффар мардум дидаю доништа ва басо мувофиқ лақаб додаанд. Ҳамин Садбало, азбаски ҷуссааш аз ҷуссаи Нахўдак тақрибан садубисту як маротиба калонтару вазнинтар аст, ҳамеша ҳавобаландӣ мекунад. Нахўдакро бинад, ҳар чӣ мегӯяд. Як бор ўро масхара карда гуфта буд:

– Нахӯдак-Нимнахӯдак, борон борад, кӯча набаро, ки дар кӯлмак ғарқ мешавӣ!

Як бори дигар гуфта буд:

– Нахӯдак-Нимнахӯдак, ба майдон нарав, ки гови ало алаф гуфта меҳӯрад!

Боз як бор гуфт:

– Нахӯдак-Нимнахӯдак, вақти бозии футбол довар интиҳоб шавӣ, ҳар замон овоз бароварда ист, ки дар кучо буданатро фаҳмем...

Вағайраю ваҳоказо.

Албатта, Нахӯдак ба ин гапҳо эътибор намедиҳад, зеро вақту фурсати баҳсу талош надорад. Мудом ба коре банд аст ӯ, ба кори хайру савоб. Ҳар гоҳ Садбало даҳон инч карда, писханде занад, Нахӯдак бозикунону частухезкунон, ягон шеъраки медонистагиашро зам-зама карда, гузашта меравад ё ба саволи ӯ қофиядор ҷавоб гардонда, як алами Садбалоро сад алам мекунад.

Ҳамин Садбало як пагоҳӣ Нахӯдакро дар кӯча дида пурсид:

– Кучо меравӣ?

– Боғи Боло!

– Чаро меравӣ?

– Хурмотамошо!

Садбало чӣ гуфтанахро надониста, ба масхара гузашт.

– Имсол мо мактаб меравем. Туро роҳ намедиҳанд, чунки қадат як ваҷабак аст. Ту Нахӯдак-Нимнахӯдак!

– Аввал ман мактабрав мешавам, баъд ту! – ҷавоб дод Нахӯдак.

– Чӣ хел? – ҳайрон шуд Садбало.

Нахӯдак ба ишками бузурги Садбало ишоракунон гуфт:

– Барои он, ки дар мактаб ишкам не, калла лозим мешавад, ишкам не, кала кор мекунад.

Ишками Садбало дар ҳақиқат калон аст, зеро вай аз тамоми кори олам хӯрданро зиёдтар дӯст медорад. Аз ин сабаб ранги Садбало канд ва ӯ дартоз ба хонашон даромад, ки ин хабари барояш нохушро ба модараш расонад ва пурсад, ки Нахӯдак рост гуфт ё шӯхӣ кард.

Нахӯдак шоду мамнун роҳашро давом дод. Вай дурӯғ нагуфта буд, дар мактаб дар ҳақиқат ақлу дониш даркор мешавад ва ҷойи ақлу дониш сар аст. Аммо ба худ гуфт: «Мабодо Садбало рост гуфта

бошад: маро ба мактаб нагиранд? Он гоҳ чӣ кор мекунам? Охир, бе мактаб одам босаводу кордон намешавад...»

## ХУШБАХТТАРИН БАЧАИ ДУНЁ

Дар ҳамин ҷойи қиссаамон бояд қайд карда гузарем, ки Нахӯдакро аз ҳама зиёдтар духтаракон дӯст медоранд. Охир, вай барои онҳо лӯхтаки зинда буд. Гулнораю Садаф, Маҳастию Тайиба, Фараҳнозу Моҳрӯ қариб ҳар пагоҳӣ ба хонаи холаи Санам омада, илтиҷо мекунанд:

– Холаҷон, Нахӯдакро диҳед, бозӣ кунем!

Холаи Санам, албатта, розӣ мешавад, вале мудом таъкид ҳам мекунад:

– Духтаракони хола, фақат бисёр ширинӣ надихед, ки бемор шуданаш мумкин.

– Не, шириниро худамон меҳурем, – ҷавоб медиҳанд духтаракон. – Мо фақат бозӣ мекунем, барояш афсона мегӯем, дар гаҳвораҷа хобонда алла мегӯем.

Нахӯдак дар ин лаҳзаҳо хурсанд мешавад. Дар ҳақиқат Гулнораю Садаф, Маҳастию Тайиба, Фараҳнозу Моҳрӯ барои ӯ қанду мавиз, чормағзу

шоколад ва ҳар гуна мева меоранд. Аммо хӯроки писандидаи Нахӯдак як дона мавизу андак чормағз аст.

Боз, духтаракон зуд-зуд сару либос дӯхта ба Нахӯдак тӯхфа мекунанд, ки қаҳр накунад. Лекин Нахӯдак эрка нест. Дуруст, ки хатари эрка шудан ба вай таҳдид мекунад... Хайр, худатон гӯед: шаш духтараки меҳрубон ҳар рӯз туро рӯйи даст бардошта гарданду сухани ширин гӯянд, чӣ хел эрка нашавӣ?! Ба ҳар ҳол то рӯзи навишта шудани инкитоб Нахӯдак эрка набуд...

Боз як гап: дар олам ягон бача мисли Нахӯдак сару либоси бисёр надорад. Хушбахттарин бачаи рӯйи олам аст Нахӯдак! Қариб ҳар ҳафта соҳиби ду-се куртачаю шимчаю майкача мешавад. Аз кулоҳ қариб чил намуд мепӯшад! Ҳар либос ба Нахӯдак мезебад, лекин ҳар кас кӯшиш мекард, ки либоси наводӯхтаи худро дар қомати зебои лӯхтакчаи зинда бубинад. Аз ин сабаб баъзе рӯзҳо Гулнораю Садаф, Маҳастию Тайиба, Фараҳнозу Моҳрӯ либоси ўро шаш-ҳафт маротиба иваз мекунанд.

Ҳамчунин, дар олам ягон бача мисли Нахӯдак ҳар рӯз ва бепул соҳиби даҳҳо намуд ширинӣ

намешавад. Гулнораю Садаф, Маҳастию Тайиба, Фараҳнозу Мохрӯ ҳатто аз падару бародарони худ, вақте онҳо ба шаҳр мераванд, хоҳиш мекунанд, ки барои Нахӯдак яхмос биёранд. Баъзан ба вай ӯ якбора чор-панҷ дона ва чанд намуд яхмос ҳада мешавад: шоколадӣ, қаймоқӣ, мевагӣ ва номҳояшон ҳам гуногунанд: «Яхмоси Боло», «Эскиммо», «Лаблесак», «Оромиҷон», «Яхак» ва ғайра.

Инчунин, дар ягон кишвари олам ягон духтар мисли Гулнораю Садаф, Маҳастию Тайиба ва Фараҳнозу Мохрӯ, чунонки гуфтем, соҳиби лӯхтаки зинда нест ва бо шавқу завқи беандоза бозӣ намекунад. Хушбахттарин духтаракони дунё духтаракони деҳа Симиғанҷанд!

Вале дар гаҳворача хоби Нахӯдак ба зудӣ намебарад, чунки бачаи басо камхоб аст. Баъзан як лаҳза ғанаб мекунад, вале боз бедор мешавад ва барои он ки Гулнораю Садаф, Маҳастию Тайиба, Фараҳнозу Мохрӯ наранҷанд, худро хоб вонамуда, ба суруди аллаашонро гӯш медиҳад.

Баъзан духтаракон хоҳишу илтимоси булаҷаб мекунанд. Маслан, боре дар сояи беди канори

ҳавлии Мохрӯино ҳама чамъ шуданд. Фараҳноз гуфт:

– Нахӯдак, ту гиря кун, мо алла гӯем!

– Ман бачаи гирёнчак нестам, – ҷавоб дод Нахӯдак. – Чӣ хел гиря кунам?

– Дурӯғ-дурӯғ гиря бикун, – хоҳиш кард Фараҳноз.

– Ман бардурӯғ ҳам гирифта наметавонам.

– Агар ту гиря накуни, мо алла гуфта наметавонем, – фаҳмондан хост Маҳастӣ.

Бо вучуди ин Нахӯдак гиря накард. Баръакс, чунин гуфт:

– Хубаш, шумо дар атрофи гаҳвора нишинед. Ман афсона мегӯям, баҳазур гӯш кунед.

Дар олам кадом бача афсона шуниданро дӯст намедорад?! Гулнораю Садаф, Маҳастию Тайиба, Фараҳнозу Мохрӯ дарҳол розӣ мешуданд.

Як рӯз Нахӯдак ба духтаракон афсонаи «Ду хирсак»-ро гуфт...

### **АФСОНАИ «ДУ ХИРСАК»**

Буданд набуданд, ду хирсак буданд. Як пагоҳӣ хирсакҳо ба беша барои занбӯрӯғ рафтагор шуданд. Ҳарду аз хона баромада, аз остона фуромаданд.

Ногоҳ яке гуфт:

– Ваҳ, мо фаромӯш кардем!

– Чиро фаромӯш кардем?

– Сабад надорем, занбӯрӯғро дар чӣ гирем?

Хирсакҳо ақиб гашта, ба остона баромада, ба хона даромада, яктой сабад гирифтанд. Баъд, аз хона баромада, аз остона фуромада, аз ҷӯйборак ҷаҳиданд.

Ногоҳ яке гуфт:

– Ваҳ, мо фаромуш кардем!

– Чиро фаромуш кардем?

– Чатр надорем! Борон борад, дар кучо паноҳ барем?

Хирсакҳо ақиб гашта, аз ҷӯйборак ҷаҳида, ба остона баромада, ба хона даромада, яктой чатр гирифтанд. Баъд, боз аз хона баромада, аз остона фуромада, аз ҷӯйборак ҷаҳида, аз пулаке гузаштанд!

Ногоҳ яке гуфт:

– Ваҳ, мо фаромӯш кардем!

– Чиро фаромуш кардем?

– Ба модарамон хайр нагуфтем. Модарамон кучо рафтани моро надонад, хавотир мешавад.

Хирсакҳо ақиб гашта, аз пулак гузашта, аз чӯйборак чаҳида, ба остона баромада, ба хона даромада, ба модарашон хайр гуфтанд. Баъд, боз аз хона баромада, аз остона фууромада, аз чӯйборак чаҳида, аз пулча гузашта, ба беша расиданд.

Ду хирсак як сабадчай занбӯрӯғ чидаанд. Пас, аз беша баромада, аз пулча гузашта, аз чӯйборак чаҳида, ба остона баромада, ба хона даромаданд.

Модарашон сабадчаҳоро гирифта, хирсакҳоро таърифкунон занбӯрӯғро бирён кард. Баъд, ҳар се дар сари дастархон нишастанд ва бо иштиҳо занбӯрӯғбирён хӯрданд.

## **МОШОН ВА НАХӢДАК ДАРАФТОДАН МЕХОӢАД**

НахӢдак афсона гуфту ҳамаро хоб бурд. Афсона нисф нашуда, Гулнора дар сари зонуи Садаф, Садаф дар сари зонуи Маҳастӣ, Маҳастӣ дар сари зонуи Тайиба, Тайиба дар сари зонуи Фараҳноз ва Фараҳноз дар сари зонуи Моҳрӯ хоб рафт.

Нахӯдак, ки бачаи боақл аст, чизе нагуфт, чашм ба осмон дӯхта, дар гахвора хомӯш истод. Дар осмон абрҳо шино мекарданд ва ҳар гуна шаклу намуд доштанд – баррачаю кӯррача, уштурчаю тойча... Як палангча аз пушти тойча медавид, тойча бепарво мечарид...

Нохост ба гӯши Нахӯдак садои аҷиб расид. Нахӯдак гумон бурд, ки аз духтарон кадоме бедор шуда, аз дугонаҳояш пинҳонӣ чизе меҳӯрад: пич-пич-пич, пич-пич-пич...

«Кӣ бошад ӯ? – пурсид аз худ Нахӯдак. – Ҳар кӣ ҳам бошад, кори хуб намекунад. Дигаронро хоб дида, ширниҳоро хӯрдан айб аст...» Азбаски дугонаҳо дасту пояшро баста буданд, Нахӯдак сар бардошта, дида натавонист, ки он духтараки баднафс кист.

Ин лаҳза дар сари девораки гахвора ду чанголи пурнохун, нохунҳои якгазӣ пайдо шуд. Баъд чанд тора мӯйлаби сих-сих, аз паси мӯйлабҳо ду чашми сабзгуни ало ва болотар аз чашмон ду гӯши ҷунбон ба назар расид.

Ҳанги Нахӯдак канд. Ин махлуқи бадҳайбат душмани ашаддии Нахӯдак гурбаи ҳамсоя – Мошон

буд. Мошон Нахӯдакро даступобаста дида, лаб лесид.

Ана, кӣ будаст дузд! Нахӯдак гумони беҳуда бурда, духтараконро айдор кард. Мошон Гулнораю Садаф, Маҳастию Тайиба, Фараҳнозу Моҳрӯро хоб дида, ба дастархон даромадаст.

– Мияв! – гуфт Мошон дар болои сари Нахӯдак.

Хушбахтона, ба сари Нахӯдак як фикри олиҷаноб омад: вай мижа ҳам назад, чашмонаш гӯё шишагин бошанд, ба як нуқтаи осмон нигоҳ карда беҳаракат истод. Мошон лаб лесида-лаб лесида, дурудароз ба Нахӯдак нигоҳ кард ва ба худ гуфт: «Ҳа, ин лӯхтак будаст, лекин ба Нахӯдак тамоман монанд. Эҳ, агар Нахӯдаки ҳақиқӣ мебуд, биничаашро газида меҳӯрдам!»

Мошин дар ҳамин фикр буд, ки биничаи Нахӯдак хориш баровард ва ӯ саҳт атса зад:

– Апшу!

– Мияв! – фиғон кашид Мошон ва саросема худро ақиб кашид. Гаҳворача чаппа шуд. Аз ин садоҳо аввал Гулнора як қад парида бедор шуд. Вай Мошонро дида, доду фиғон кард. Вақте ки Садафу

Маҳастӣ, Тайибаю Фараҳнозу Моҳрӯ бедору хушёр шуданд, аз Мошин ному нишон намонда буд.

Чӣ хуб ки воқеа хушӣ ба хушӣ анҷом ёфт: Мошон Нахӯдакро нашинохт, вагарна биничаашро газида мегирифт...

## **ЧАРО МОШОН НАХҶДАКРО ДУШМАН ШУД?**

Акнун сабаби ба Нахӯдак душман шудани Мошонро нақл кардан даркор.

Аслан, аз мочарои Мошону Нахӯдак тамоми бачаҳои деҳа огоҳанд. Ин ҳодиса ду сол пештар рӯй дода буд. Ҳамон шабу рӯз мурғи чипори ҳамсоя дувоздаҳ чӯча баровард ва онҳоро аз обмӯрии девор гузаронида, ба ҳавлии Нахӯдакино даровард. Чипор дар миёни алафҳои сояи дарахтони зардолу гаштугузор карда, ба чӯчаҳо мӯру малах чида меод.

Як рӯз Нахӯдак аз хоб бархеста, ба рӯйи ҳавлӣ баромад. Вай одате дошт, ки ҳар пагоҳ ним соат варзиш мекард. Офтоб аз пушти кӯҳсори деҳа нав сар мекашид, насими фораи мевазид, ба машом бӯйи гулу гиёҳ мерасид. Нахӯдак дастонашро ба қафаси синааш гузошта, нав медавам гуфт, ки ба гӯшаш

садои чӣ-чӣ расид. Ин садо аз байни алафҳои зери  
дарахти зардолу меомад. Ҳайрон шуд: чаро «курт-  
курт»-и Чипор шунида намешавад?

Вай ба зери дарахт омад. Он ҷо як ҷӯча раҳгум  
зада, ҳайрону ҳаросон пасу пеш медавид. Наҳӯдак,  
албатта, ҷӯчаро халос кардан хост. Вале чӣ тавр?  
Охир, ба бардошта бурдани ҷӯча зӯраш намерасад.  
Бадбахтона, падараш ба саҳро рафта буду модараш  
барои об сари чашма.

– Эҳ, – гуфт якбора хурсанд шуда Наҳӯдак. –  
Рафта, холаи Гулбаргро хабар додан даркор, ки  
омада ҷӯчаро гирифта бубаранд!

Наҳӯдак ба тарафи обмӯрӣ давид ва ҳамин лаҳза  
як баргаки хушк ба сараш афтод. Вай ба боло нигоҳ  
кард ва чашмаш ба Мошон афтид. Мошон аз  
шоҳаҳои баланди зардолу маккорона дум ҷунбонда,  
поён меомад ва бодикқат ба зер нигоҳ мекард.  
Мошон ҷӯчаро дида буд! Наҳӯдак нағз медонист, ки  
зӯраш ба Мошон намерасад – гурбаи бадҳайбат  
пӯлодчангол дар назари вай як паланги бадҳайбатро  
мемонад.

– Чӣ бояд кард? – пурсид Нахӯдак аз худ. – Агар рафта холаи Гулбаргро хабар кунам, дер мешавад – Мошон чӯчаро дошта меҳӯрад.

Мо аз саргузаштҳои қаблии Нахӯдак медонем, ки дар лаҳзаҳои душвору фалокатбор ҳаргиз даступо намеҳӯрад. Шояд дигарон ҳайрон монанд, ё ғамгин шаванд, баъзе, эҳтимол, тарсида гиря кунанд. Аммо Нахӯдак чунин нест! Вай мисли бод давида, ба хона даромад. Дар девори хона як ниқоби коғазини сағ овезон буд. (Ин ниқобро замоне холаи деҳотиаш тӯҳфа оварда буд. Холааш намедонист, ки Нахӯдак хурдакаки яқваҷабак аст, хоҳарзодаашро мисли писарони дигари деҳа калонакак гумон карда, дар қатори чанд тӯҳфа ҳамин ниқобро ҳам овард...)

Ҳайр, ин қиссаи дигар аст. Нахӯдак ба пардаи тиреза часпида, ҷаққон боло баромад, аз сари меҳ ниқобро гирифта, ба замин партофт. Пас, поён фурумаду ниқобро гирифта, аз миёну себаргаю баргу зуф ва ким-чӣ хел гулу гиёҳ давида гузашту бо азобе ба назди чӯча расид. Сонӣ дар пушти ниқоби сағ пинҳон шуд.

Ин лаҳза Мошон аз дарахт поён ҷаҳид. Нахӯдак ав-авкунон чӯчаро дар паноҳи худ гирифт.

Мошони бечора... Ҳуш аз сараш парид. Вай дар зери дарахт башараи ваҳмангези як сағи чӯпониро дида, дар фазо муаллақ заду ба тарафи дигар тоб хӯрд ва «Мияа-а-ав!» гуфта, ғиғон кашид. Садои гурбаро шунида, дар ҳавлии ҳамсоя Чипор як қад парид ва садо баланд кард:

– Курт-кurt-кurt!

Чанд сония гузашту Чипор дар рӯ ба рӯи Нахӯдак пайдо шуд. Вай чӯчаашро ба зери болаш гирифта, ба тарафи Нахӯдак ҳаму рост шуд, болу пар афшонд, гӯё чизе гуфт ва рафт. Муқаррар раҳмату таҳсину офарин хонд. Дигар чӣ ҳам мегуфт?!

Вале Мошон, ки аллакай дар болои дарахти дигар истода буд, ҳамаашро фаҳмид, фаҳмид, ки Нахӯдак ўро боб кард, фиреб дод. Гурба шармандавор дум ҷунбонда лаб лесидидан гирифт. Ин чунин маънӣ дошт, ки гурба ҷанг эълон мекунад, яъне вай акнун душмани ашаддии Нахӯдак шуд ва як рӯз не як рӯз қасос хоҳад гирифт.

Нахӯдак, албатта, инро медонист. Аз ин сабаб мудом ҳушёр шуда мегашт... Сонитар ба Мошон занбӯри ғингак ва аккаи думдароз ҳамроҳ шуданд ...

## МАКТУБИ ВАЗИРИ МАКТАБҲО ОМАД...

Ҳамон рӯз, пас аз он ки духтаракон дасту пояшро кушоданд, Нахӯдак аз гаҳворача рост ба назди падар даромад. Вай аз сӯзандони модар як сӯзани калонро гирифта, ба дасти амаки Сафо дод.

– Дадаҷон, – гуфт вай. – Аз ҳамин сӯзан барои манн як найза сохта диҳед?

– Чӣ хел найза? Барои чӣ? – ҳайрон шуд падар.

Нахӯдак воқеаи рӯйдодаро нақл кард ва дар охир гуфт:

– Ман баъди чанд рӯз мактаб хоҳам рафт. То кай шумо ё дигарон маро ҳамроҳӣ мекунед? Айб аст, ки бачаи шашсоларо ҳар рӯз ягон кас мактаб бурда оварад.

– Ту чӣ маслиҳат медиҳӣ? – суол кард падар.

– Минбаъд, – ҷавоб дод Нахӯдак, – Мошон дарафтода, бинии маро газида гирифтаан хоҳад, ба тумшуқаш меҳалам.

– Дуруст! Фикри олиҷаноб! – тасиқ намуд падар хурсанд шуда.

Баъд вай аз сӯрохи сузан сим гузаронда чанд маротиба печид, яъне барои найза шудани сӯзан

даста сохт. Сонӣ аз соқи маҳсии кӯҳнааш як пора бурида гирифтӯ барои ин найза ғилофи чармин дӯхт ва дар миёни Нахӯдак овехт. Ҳамин тавр Нахӯдак мусаллаҳ шуд, вай аз гурба дигар боке надошт.

Чунонки гуфта гузаштем, баъди пуфаксавор ба фазо рафта, Мирзомуриди гумшударо пайдо карданаш Нахӯдак миёни мардум чун қаҳрамон ном баровард. Вале дар Симиғанҷ омӯзгорон ғанӯз ҳам ҳайрон буданд, ки ўро ба мактаб роҳ диҳанд ё не. Охир, қадӣ вай як ваҷабак аст, ин ҳам дарди баҳайр, Нахӯдак шаҳоданомаи таваллуд надорад!..

Дар ҳамин айём аз Душанбе ба номи дерктури мактаб ногоҳ як мактуб расид.

«Муҳтарам директори мактаби деҳаи Симиғанҷ! – навишта шуда буд дар мактуб. – Корномаи Нахӯдакро шунида, ангушти ҳайрат газидем. Барои мактабҳои мо ин хел бачаҳои далеру часур, оқилу доно нараванд, пас кӣ равад?! Аз ин сабаб фармон медиҳам:

1. Номи Нахӯдакро зудтар ба қатори бачаҳои мактабрав нависед.

2. Аз номи мо ба Нахӯдак як китобдон, дафтар ва сарулибоси олиҷаноб тӯҳфа кунед.

3. Омӯзгори дарси компютер як китобчаи хурдакаки «Алифбо» ва як китобчаи хурдакаки «Забони модарӣ» таҳия намуда, дар матбааи шаҳр чоп карда, ба дасти Наҳӯдак супурад!

4. Омӯзгори фанни таълими меҳнат барои Наҳӯдак мизу курсӣ сохта диҳад.

5. Омӯзгори фанни таълими меҳнат барои Наҳӯдак ҳар моҳ ду қаламчаи одӣ ва чор қаламчаи рангаи сурх, зард, сабз, кабуд сохта диҳад.

6. Мизу курсии Наҳӯдак дар рӯйи мизи омӯзгор гузошта шавад, то ўро ҳама дида тавонанд ва ў ҳам ҳамаро бубинад.

7. Директори мактаби деҳаи Симиганҷ ба ман хабар фиристад, ки фармон бечунучаро иҷро шуд.

Бо эҳтиром, Вазири мактабҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон! Имзо. Таърихи рӯз.»

Директори мактаб мактубро ба Нобовар дод, Нобовар онро хонда, хитоб кард:

– Зинда бод Вазири оқилу донои мактабҳои Тоҷикистон! Якуми сентябр Худам рафта, Наҳӯдакро ба мактаб меорам!..

Ҳамон рӯз ин воқеа дар деҳа овоза шуд. Хурду калони Симиганҷ шодӣ карданд...

## ДАҲ РӯЗ МОНД!

Эҳ, чӣ қадар тайёри дид вай! Рӯз шумурду халос. Бегоҳ ба сари пуштаи канори деҳа баромада, ғуруби офтобро мунтазир мешуд ва баъд давон ба хона омада, хитоб мекард:

– Боз як рӯз гузашт! Якуми сентяр наздиктар шуд!

Дар хона ҳам вобаста ба мактабравии Нахӯдак ҳар замон гуфтугӯе доир мешуд ё ягон воқеа рӯй медод ва ин ҳамаро шунидаву дида, ӯ худро дар осмони ҳафтум тасаввур менамуд.

Як нисфирӯз Омӯзгори Нобовар омада, Нахӯдакро ба мактаб бурд, ки омӯзгори дарси таълими меҳнат андоза бигираду барои ӯ мизу курсӣ сохта диҳад. Нобовар боз як рӯз омад. Ин дафъа ҳамроҳи вай як дӯзанда омада буд. Дӯзанда қаду қомати Нахӯдакро чен карда рафт, ки сару либос дӯзад. Боз чанд рӯз гузашт ва боз Нобовар ба хонаи Нахӯдакино ташриф овард. Ин дафъа вай чанд китобчаи суратдор ва ашёи хониш овард. Дар миёни онҳо ҳашт дона қалами ранга ҳам буд. Нахӯдак бештар ҳамонҳоро писандид. Ҳашт дона. Нӯги ҳама

тарошидагии тайёр. Сурх, кабуд, зард, сабз, сиёҳ, ҳатто яктааш сафед! Аммо номи ду қаламро надонист. Яке ба ранги қаҳва монанд буд, ки падар одатан пагоҳиҳо менӯшид, дигаре – на сурх, на зард.

– Чӣ хел хушрӯ! – хитоб кард модар ҳам қаламҳои рангаро дида. – Насиб кунад! Расмҳои хушро кашида, ҳамаро коил кун! – Сони хотиррасон намуд: – Акнун либос меоранд. Либос ки оварданд, ту ба мактаб тайёри тайёр мешавӣ!!

Ох, чи қадар хушу гуворост омад-омади якуми сентябр!

Нахӯдак аз падар пурсид:

– Дадаҷон, якуми сентябр кай меояд?

– Якуми сентябр наздик аст, тамоман наздик, қариб дар остонаи хона қарор дорад, – ҷавоб дод падар. – Ду моҳаки дигар монд.

Баъд вай аз чой бархест. Аз дасти Нахӯдак қаламчаи сурхро гирифт ва ба тақвими девори хона наздик рафту он рӯзро нишон дод:

– Мана, писарам, нагзакак нигоҳ карда, шинохта мон. Ин рӯз якуми сентяр аст!

Падар дар атрофи рақами як давра кашид ва ба суханаш давом дод:

– Ин рӯзро дар доирача мегирем. Дидӣ?

– Дидам, дидам!

Пас, боз як рақамро нишон дода афзуд:

– Ана, инаш бистуми август аст! Ин рақамро ҳам ба доирача мегирем. Дидӣ? Фаҳмидӣ? Шинохтӣ?

– Дидам! Фаҳмидам! Шинохтам! – чавоб дода Гулру.

Баъд падар бафурчатар фаҳмонд:

– Минбаъд, ҳар пагоҳ, худат ҳам қалам гирифта, дар гирди ҳар рӯз даврача бикаш. Даҳ рақами боқимонда, ки доирачадор шуд, ту ба мактаб хоҳӣ рафт!..

## **ВАҚТ ВА САНГПУШТ**

Як пагоҳ Нахӯдак қалам гирифта, дар афтрофи рақами «25» давра кашид ва аз қафаси сина беихтиёр оҳи сард баровард.

– Уф-ф-ф, чӣ қадар оҳиста мегузаранд рӯзҳо!

Рост мегуфт вай: мисли сангпуштанд рӯзҳо, мисли сангпушти филми тасвирии «Зиёфате дар хонаи заргӯшак» – бисёр оҳиста мегузаранд, бисёр бафурчаю тамоман бепарво...

Воқеан, ин филмро шумо шояд тамошо карда бошед?

Сангпушт бояд ба зиёфати заргӯшак мерафт: заргӯшак зодрӯз дошт. Гургаку рӯбоҳаку санҷобаку суғурча ҳам даъват шуда буданд. Сангпушти оҳистарав то тухфаю савғотӣ гирифт, то аз хонааш баромада, якта-якта қадам заду ба манзили заргӯшак расид, ки бегоҳ шуд. Вақте аз дар даромад, дар хона на меҳмон дид, на дастархони пурнеъмат. Хайрон шуд, пурсид, ки «Кучоянд меҳмонҳо?» Барои чӣ дастархон наоростӣ?» Заргӯшак хуб хандид. Хандиду чунин ҷавоб дод: "Меҳмонҳо кайҳо омада рафтанд, сангпуштҷон. Омаданду нишастанду хестанду рафтанд. Кучост мисли ту меҳмони дилхоҳу басабру хушчақчақ?! Бишин, чӯра! Ҳозир ҳар ду базм ороста, хуб тантана мекунем!..»

Ҳо, айнан мисли сангпуштанд рӯзҳо. Якта-якта, баҳазуру бафурча, гуё масхаракунон мегузаранд. Агар аз дасташ меомад, Нахӯдак низ онҳоро масхара мекард. Масалан, соатро гирифта, ақрабакҳоро тоб медод, тоб дода-тоб дода шабро рӯзу рӯзро шаб менамуд ва якуми сентябр барвақттар фаро мерасид.

Афсус, ин кори ношуданист. Хайр, чӣ чора?!  
Соати муъчизаофарро одамон ҳанӯз насохтаанд.  
Акнун Нахӯдакро лозим аст, ки беҳуда ғам нахӯрад,  
сабр кунад ва рӯз шумурад... Боз панҷ маротиба  
офтоб фуру раваду тулӯи кунад, боз фуру раваду боз  
тулӯи кунад, панҷ маротиба шабу рӯз ояду равад,  
якуми сентябр фаро мерасид. Он гоҳ Нахӯдак мактаб  
хоҳад рафт!

### ДАР ХОБУ БЕДОРӢ

Нахӯдак дар умраш ягон рӯзро мисли якуми  
сентябр ин қадар бесаброна интизор нашуда буд.  
Ҳатто вақтҳое ки падар ботантана эълон мекард:  
«Тайёр бош, писарам, фардо ба тамошои боғи  
ҷонварони шаҳр меравем!» – вай беқарор намешуд...  
Не, не, беқарор мешуд, аммо мисли беқарориҳои  
имрӯза не – фақат камтарак: то як ғояти шаб хобаш  
намебуд. Дар ҷойгаҳ чанд гоҳ ин тарафу он тараф  
пахлӯи мегашт. Дар ин лаҳзаҳо одатан маймунҳои  
бозигарро пеши назар меовард ё хартуми дарози  
филро дар хаёлаш ваҷаб зада, ҳисоб мекард,  
ҳамчунин, натарсида аз назди кафаси шер

мегузашт... Баъд, яке чашм кушода медид, ки офтоб тулӯъ кардасту олам пури нуру рушноист!

Аммо якуми сентябрро интизор шудан гапи дигар будаст. Нахӯдак ҳар ҷо раваду ҳар кор кунад, пеши назараш фақат тақвиму доирачаҳои кашидааш ҷилвагар мешаванд. Вай ҳар замон рӯз мешумурад, гӯё аз шумурдан онҳо кам мешуда бошанд...

Воқеан, якуми сентябр ба хобаш низ медаромад.

Як шаб хоб дид, ки таҳсил сар шудааст. Ӯ китобдонашро ба тахтапушт гирифта, ҷониби мактаб меравад. Дастӣ чапаш дар кафӣ падару дар дастӣ росташ – гулдаста, гулдастай тару тозаву хушбӯй!

Модар низ ҳамроҳи онҳост. Ҳар се шоду хуррам. Аз чор тараф мусиқию суруд ба гуш мерасад...

Як ҷӯча, (ҳамон ҷӯча, ки Нахӯдак боре аз ҷанги гурба халос кардаст), дар канори роҳ истодаст. Вай Нахӯдак дида пурсид:

– Ҷӣҷӣ, ту чандсола шудӣ, Нахӯдак?

– Ман? Ман шашсола! – ҷавоб дод ӯ. – Намебинӣ, мактаб меравам!

– Ту дигар ҳамроҳи духтаракон бозӣ намекунӣ?

– Охир ман калон шудам! – гуфт Нахӯдак . –  
Бозиро ба кудакон додам!

Нохост Садбало пайдо шуд. Вай ҳам ба обу арак  
ғӯтида, ҷониби мактаб мерафт, аммо танҳо буд.  
Садбало масхаракнон гуфт:

– Агар калон шудай, чаро ҳамроҳи модарат, боз  
аз дасти падарат қапида, мактаб меравӣ?

Ҳамин ҳам савол шуд-у!

– Ман фақат имрӯз ҳамроҳи падару модарам  
мактаб меравам, – дарҳол ҷавоб дод Нахӯдак. –  
Чунки имрӯз ид аст. Дигар бачаҳо ҳам фақат як рӯз  
ҳамроҳи падару модаранд. Фардо ҳар кас худаш  
мактаб меравад.

Баъд аз дур боми баланди мактаб намудор шуд.  
Чунон хушрӯ, ки... Тунукаи сурх дорад. Ана,  
Нахӯдак тирезаҳои қабати дуюмро ҳам дида  
тавонист. Оҳо, сахни мактаб пури одам. Бисёранд  
онҳо, ҳазор-ҳазор, миллион-миллион! Падару модар,  
бобою бибӣ, акаю апаҳои бешумор!.. Дар ҳамин ҷо  
Нахӯдак ҳамроҳи падару ҳамроҳи модараш сураат  
хоҳад гирифт!..

Агар ин вақт як акка шак-шаккунон бедор намекард, Гулру ба мактаб расида, дарс ҳам меҳонд. Афсус, акка ҳалал расонд...

Аҷиб, мудом ҳамин ҳел мешавад. Вақте ҳоби хуш мебинӣ, ягон чиз ҳатман ҳалал мерасонад, бедор мекунад. Мабодо ҳоб нохуш бошад, тамоман баръакс мешавад...

Як шаб ба ҳоби Наҳӯдак Мошон даромад. Мияв-мияв карда, аз пасаш то охири кӯча давад. Ягон ҳалосгар пайдо нашуд. Ҳеч кас ба доди Наҳӯдак нарасид, ки Мошони палангсурати бадвоҳимаро зада пеш кунад. Болои сӯхта намақоб, ҳудаш ҳам маҷоли гурехтан надошт. Гурезам гӯяд, наметавонад: дар як ҷо қадам мезанаду ҳалос, айнан мисли чархҳои мошин, ки ба барфу гил ғӯтида, дар як ҷо тоб хӯрдан мегираду тоб хӯрдан мегирад...

Ҳамин ҳел ҳобҳои аҷойиб мегид Наҳӯдак ва бештаринашон ба якуми сентябр вобаста буданд. Дар фикраш ҳам пайваста якуми сентябр аст. Ба назараш чунин менамуд, ки атроф низ пури якуми сентябр аст. Ҳатто орзуҳо молумолу вобастаи ин рӯзи фирӯзанд...

Оҳ, кай фаро мерасад якуми сентябр!..

## ФАЛОКАТЕ, КИ АЗ ТАГИ ПО БАРОМАД

Аммо якуми сентябр фаро нарасида, як воқеаи нохуш рӯй дод... Ёд доред, як замон Мирзомурад бедарак шуд ва Нахӯдак пуфаксавор ба осмон баромада, ўро пайдо кард... Акнун навбати Нахӯдак расид – вай ҳам мисли Мирзомурад гум шуд. Мирзомудро аҳли деҳа баъди чанд соат пайдо карданд, вале Нахӯдакро дурудароз чустан лозим омад. Алабтга, амаки Сафою холаи Санам ва аҳли деҳа сахт парешону хеле сарсон шуданд. Ҳатто Садбало гиря кард.

– Агар Нахӯдак пайдо шуда ояд, – ваъда дод вай, – чӯраи чонаш шуда, ҳаргиз масхара намекунам, таъна намезанам!

Бадии кор дар он буд, ки Нахӯдак майдаҳаки якваҷабак аст ва на ҳар касу на ҳар чашм ўро дидаву пайдо карда метавонад. Агар аз назди ягон буттаи садбарг гузаро шавӣ ва зери он бутта Нахӯдак хобида бошад, ин чо будани ўро аз кучо ва чӣ тавр мефаҳмӣ? Сар, даст, ё пойҳои ў аз зери шоҳу барги садбарг тамоман берун намебароянд. Болои сӯхта

намакоб, Нахӯдак сабукак аст ва ҳангоми қадам задан қариб тамоман из намегузорад. Барои чустучӯйи Нахӯдак низ халосгарон мошинсавор омаданд, ҳатто як саги ду гӯшаш чур оварданд, вале саги хушёри бӯйгир, гӯё Нахӯдак зери рафта ё парида ба шохи осмон савор шуда ё ба об афтода ғарқ шуда бошад, дар лаби чашма ҳайрону музтар монд...

Гап дар сари он ки Нахӯдак пеш аз бедарак шудан дар лаби ҳамин чашмаи канори деҳа нишаста, об нӯшида ё ягон кори дигар карда будаст. Зеро саги ду гӯшаш чур атрофу оби чашмаро бӯ кашиду ак-ак зад, бӯ кашиду ак-ак зад.

Хуллас, се шабу се рӯз хурду калони деҳа Нахӯдакчӯйӣ карданд. Баъд, як пагоҳ худаш аз дари хона «Ассалому алайкум, мана, ман омадам!» – гуфта даромад. Вай ҳатто гӯсфандсавор буд, дар тахтапушти гӯсфанд як асо ва дар сари асо як қабза алафи тару тоза баста шуда буд.

Холаи Санам ин лаҳза гиря карда менишаст. Вай Нахӯдакашро дида, ба истиқболаш давид, пеш омаду рӯйи каф гирифт ва боз баландтар хунгос зад.

Аммо амаки Сафо гуфт:

– Ман хотирчамъ будам, нағз медонистам, ки Нахӯдаки мо ҳар ҷо бошад, сиҳату саломат аст ва ба зудӣ ҳудаш пайдо мешавад! Мана, гапам дуруст баромад.

Воқеа чунин шуд. Се рӯз пеш аз саршавии соли нави хониш Омӯзгори Нобовар бачаҳоро ба мактаб даъват кард. Бисту се нафар буданд ҳамсинфони Нахӯдак. Нобовар як соат дарс гузашт ва баъд эълон кард, ки як мусобиқаи хурдакак доир мекунад, яъне фармуд, ки Нахӯдаку ҳамсинфонаш ба Боғи Боло раванд, рафта ҷониби мактаб давида оянд.

– Панҷ нафаре, ки пештар ояд, китобчаҳои ранга тӯҳфа мегирад, – ваъда дод вай.

Нахӯдак ҳам дар давидан иштирок кард ва хоҳ бовар кунед, хоҳ не, ғолиб омад. Албатта, доништан мехоҳед, ки вай ҷӣ тавр ғолиб шуд. Не, не, фиреб накард: аз бари домани ягон ҳамсинфаш гирифта овезон ё ба кисаи ягон ҷӯрааш даромада пинҳон нашуд...

Як тасодуф шуд, яъне вақте бачаҳо ба Боғи Боло рафта, саф кашида, ҷониби мактаб давиданд, якбора шамол хест ва гирдбод ба амал омад. Тамошобинону мухлисон каф ба рӯ кашида, чашму

гӯшу бинии худро аз чангу хок пинҳон намуданд. Хамин гирдбод Нахӯдакро ба фазо бурд. Ба фазо рафтани Нахӯдакро ягон кас пайҳас накард. Аз воқеа худаш огоҳ буду Худо!

Албатта, бача тарсид, сахт тарсид. Дар фазо, дар оғӯши чангу гарду хасу хок, дасту пой зада, гоҳ поину гоҳ боло рафта, муддате кучо будану кучо шуданашро сарфаҳм нарафта, муаллақ гашт. Ногоҳ шиддати гирдбод сусттар шуд ва Нахӯдак сарозер рафта, ба як даста пуфак бархӯрд. Пуфакҳо паққӣ кафиданд. Яке ба сару рӯяш часпида монд. Вай аз замин саросема бархесту пуфакпораро аз рӯяш гирифт. «Шукр, ки ба болои пуфакҳо афтидам, – хурсанд шуд вай, – вагарна сихату саломат намондам!» Вай инро гуфта, дид, ки дар рӯйи хати сафеде истодааст. Дар баробари хат, дар пеши пойҳояш чанд ҳарф навишта шудааст. Нахӯдак ҳарфҳоро якто-якто хонд:

– М-А-Р-Р-А!

Нидои шодию ҳаяҷони тамошобинон ба фалак печид.

– Нахӯдак аз ҳама аввалтар ба марра расид! – дод заданд онҳо.

– Нахӯдак ғолиб омад!

– Офарин, Нахӯдак!

Тамошобинон Нахӯдакро рӯйи даст гирифта, шодикунон боло ҳаво додан гирифтанд. Ин лаҳза бачаҳои дигар ба обу арақ ғӯтида, ба марра расиданд ва Нахӯдаки ғоилбро дида, ангушти ҳайрат газиданд.

– Ғолиб ман нестам! – дод зад Нахӯдак чанд бор.

– Монед маро, маро гирдбод оварда партофт.

Аммо касе ўро нашонид ва ба гапаш эътибор надод. Омӯзгори Нобовар гуфт:

– Ба мо фарқ надорад, ки ба марра ту чӣ хел расидӣ. Аввал ту омадӣ, ғолиб туй!

Воқеа ҳамин аст.

Баъди мусобиқа ҳама ба хонаҳояшон рафтанд. Нахӯдак ба сари чашма рафт, ки дасту рӯяшро шӯяд, сару либосашро ба тартиб оварад. Чунин ҳам кард. Баъд дар рӯйи сабзаю себаргаи лаби чашма дароз кашид ва ҳодисаи рӯйдодаро ба хотир оварда, хуб завқ бурд. Завқ бурд-завқ бурду хобаш ҳам бурд.

## ДАР ХАЛТАИ ЧҶҒИҶО

Чӣ қадар хобид, Нахӯдак ёд надорад. Як маҳал чашм кушода дид, ки атроф нимторик ва... аз ҷой чунбида наметавонад – дар як ҷойи танг қарор гирифтааст. Дар зери пояш як латтапора, чапу росту болову поин пури нонанд – кулчаю чаппотӣ, фатиру бўлка, ҳатто хлеби русӣ ва қариб ҳама сахту қоқшудаанд.

«Ман дар кучоям? – пурсид аз худ Нахӯдак. – Чаро ин нонҳо қоқанд? Магар хобу хоболуд ба ягон хона даромада, ба сабади нон афтидам? Ё хоб дида истодам?»

Аз атроф ҳар хел овозу садо ба гӯш мерасид. Як овози пирона маркаbero «Их, их!» – мегуфт, як зан ба ин пирамард аз вачҳи кори имрӯзаашон ҳарф мезад:

– Бобои Сафол, имрӯз насибамон ним халта нон шуд. Ҳар рӯз пулу чизу чораи бисёр мегирифтем...

– Нон ҳам давлат аст. Ношукрӣ накун, – огоҳ кард пирамард.

Аз дуртар гуфтугӯи ҳархела ва садои пой шунида мешуд.

«Ё маро дуздиданд?» – тарсид Нахӯдак.

Ногоҳ ду бача баҳс ороистанд.

– Лӯхтака ман мегирам! – гуфт яке.

Дигаре розӣ нашуд:

– Не, ман мегирам, аввал ман дидам-ку!

Бачаҳо магар ба якдигар дарафтоданд, ки зане онҳоро чудо кард ва кадомеро як шаппотӣ ҳам зад, чунки садои таппонча ва фиғоне ба гӯш расид.

– Даматона гиред,о, шумо писар-ку! – дод зад зан. – Лӯхтака духтарбача бозӣ мекунад. Ба Гуландом медиҳам!

Ин лаҳза Нахӯдак дар кучо будану бо кӣ будану ба кучо рафта истоданашро пай бурд.

«Эҳа-а, – гуфт вай ба худ ва тахтапушташ ваҷаррос зад, – ман дар халтаи нонам. Халта халтаи чӯғихост. Чӯғихо маро дуздиданд, акнун ба хонаашон мебаранд...»

Нахӯдак дуруст фикр карда буд: ўро чӯғихо ба манзилашон мебурданд. Аммо онҳо ўро надуздида, балки аз лаби чашма ёфта буданд, яъне онҳо аз деҳа ҳар чӣ пурсида, халтаҳояшонро бардошта, ба манзили худ бармегаштанд ва ҳангоми аз канори чашма гузаштан, Нахӯдакро дида монданд. Нахӯдак чунон мондаю шалпар шуда буд, ки вақте онҳо ўро

дида, лӯхтак гумон карда, ба даст гирифтанд, бедор ҳам нашуд...

– Истед! – якбора дод зад Нахӯдак. – Маро озод кунед! Ман ба хонаамон рафтан мехоҳам.

Чӯғихо якбора қарор гирифтанд.

– Овоз аз кучо буд? – пурсид ҳамон пирамард, ки ҳар замон маркабашро их мегуфт. – Ки «Истед!» гуфт?

– Ман ҳам ҳайронам, – ҷавоб дод зан.

– Шояд ба назарам намуд, – гумон бурд пирамард.

Зан ҷавоб дод:

– Не, ман ҳам шунидам.

Нахӯдак дубора овоз дод:

– Сар диҳед маро! Ман ба хонаамон рафтан мехоҳам!

– Аҷойиб! – ҳайрон шуд пирамарди чӯғӣ. – Овоз аз халтаи нон меояд. Ку зудтар кушо!

Банохост даҳони халта во шуд ва як даст дарун омада, чанд нонро гирифт. Ба халта равшанӣ ва ҳавои тоза даромад. Нахӯдак фурсатро ғанимат дониста, ҷаҳиду худро берун гирифт.

– Лӯхтак! Лӯхтаки зинда! – дод зад зан ва якбора даҳ-понздаҳ марду зан ва пиру ҷавон ба тарафи ӯ давиданд.

Љӯғиҳо, ки дар умри худ лӯхтаки зиндаро надида буданд, ҳайрон шуданд, ҳатто як кампирак тарсид, ки зери лаб дуо хондан гирифт.

– Ё тавба-а-а, – гуфт ӯ. – Ин хитойиҳо оқибат лӯхтаки зинда ҳам сохта бароварданд! Бинед-а, ҷон дорад!

– Ўй, бача! – пурсид як зани ҷӯғӣ. – Ту кистӣ? Инсӣ, ё чинсӣ?

– Ман? Ман Нахӯдакам, – ҷавоб шунид ҷӯғизан.

– Кадом Нахӯдак? Чӣ хел Нахӯдак?

– Нахӯдаки писари амаки Сафо, писари холаи Санам!

– Дурӯғ мегӯяд! – эътироз кард як ҷӯғибача ва дарҳол Нахӯдакро ба даст гирифта аз назар гузаронд. – Ин лӯхтак аст, батарея доштагист.

– Ту чандрӯзай, ки рост истодаю гап зада метавонӣ? – аз тарсу хавотир гиребони ҷомаашро қабза карда пурсид пирамард ва аз тарс ранги рӯяш мисли ришаш сап-сафед шуда буд.

– Шашсола, – ҷавоб дод Нахӯдак.

Инро шунида чанд чӯғӣ як қад парид ва пирамард ба чӯғибача саросема амр кард:

– Парто! Ба замин парто, ки чинбача будаст!

– Ман чин-пин нестам, – ҷавоб дод Нахӯдак ва тарсидану эҳтиёт шудани чӯғихоро дида, каме худро ба даст гирифт ва далер ҳам шуд. – Лӯхтак ҳам нестам. Ман бачаи одамам, номам Нахӯдак.

– Бовар намекунам! – гуфт чӯғизан. – Фарзанди одамӣ ин хел майдаҳақ намешавад?

Ин лаҳза Нахӯдак як гап гуфт, ки хуш аз сари чӯғихо парид.

– Ман аз даруни каду баромадагӣ, холаҷон!

– Кадом каду?

– Кадуи полез.

– Чӣ хел баромадӣ? Як ваҷаб қадчаат катӣ шарм надошта дурӯғ гуфтаната бин-а!

– Бовар накунад, – маслиҳат дод Нахӯдак, – рафта аз Симиғанчиҳо пурсед. Маро ҳама медонанду мешиносанд.

Чӯғихо тамоман гаранг шуданд ва бовар кардану накарданашонро надониста ҳайрон монданд. Ногоҳ пирамард, яъне бобои Сафол, гуфт:

– Майлаш, равед, рафта ягон ҳамқишлокии ина гирифта биёред. Агар кӯдак рост гуфта бошад...

Ногоҳ як духтарак худро ба болои Нахӯдак партофта фиғон кашид.

– Не, не, бобо! – гуфт вай. – Нахӯдака ба ҳеч кас намедиҳам, ба хона бурда, бозӣ мекунам!

Ана, хало-о-ос! Нахӯдак бо умед ба пирамард  
нигоҳ кард. Ҷӯғиҳо ҳам ба даҳони ӯ чашм дӯхтанд.  
Маълум буд, ки вай сардорашон аст ва ҳар чӣ гӯяд,  
ҳамон мешавад.

Ц̣у̣гии пир гуфт:

– Ба хонаи худамон баред...

# ЧҮГИХОНА

Гаму андӯхи Нахӯдак поён надошт. Вай дар умраш ин қадар саҳт рӯҳафтодаю ноумед нашуда буд. Албатта, медонист, ки дар манзили ҷӯғиҳо дурудароз намеистад, чорае андешида, ба хонаи худашон бармегардад. Вале ин ҳол чанд рӯз давом мекарда бошад? Охир, падару модараш кучо будану ҷӣ шудани ўро намедонанд. Падараш хуб сарсон мешавад, модари бечорааш хуб гиря мекунад...

Бадтар аз ин, вай аз мактаб мемонад. Якуми сентябр тамоман наздик аст!

Чӣ чойи пинҳон доштан, Нахӯдак гиря ҳам кард. Аммо дили ягон кас ба ҳоли ӯ насӯхт. Як чавон ҳатто масхара кард.

– Лӯхтакҳои имрӯза ҳам гап мезананд, ҳам механданд, ҳам гиря мекунанд.

Нахӯдак чанд бор исбот кардан хост, ки лӯхтак-пӯхтак нест.

– Ман хонандаи синфи якуми мактаби деҳаи Симиғанҷам, – гуфт вай. – Роҳбари синфамон Нобовар... Ҳамсинфонам Садбалою Сафару Садбаргу Лолаю...

Аммо ягон кас ба ӯ бовар накард. Он гоҳ Нахӯдак аз китфаш китобдонашро гирифта кушоду китобу дафтару қаламашро нишон дод.

Ашӯҳои хониши майдаҳахро дида, чӯғибачаҳо хурсанд шуданд ва якбораю баробар дарафтоданд. Ҳатто пирамарди сардори чӯғиҳо китобдонро гирифта, бодикқат аз назар гузаронду гуфт:

– Э, ҳамёни аҷойиб будаст! – ва онро ба кисаш гузошт.

Дафтарҳоро ба дигар чӯғиҳо расид, қаламчаҳоро чанд духтару писар тақсим карданд.

– Ман одамам, дар мактаб меҳонам, – зора кард Нахӯдак. – Бовар намекунед? Мана, навиштаҷоти рӯйи дафтарамро хонед. Ному насабу синфу мактабам навиштагӣ.

– Мо хонда наметавонем, – ҷавоб доданд чӯғиҳо.

– Наход? – бовар накард Нахӯдак. – Шумо одами калон-ку?!

– Мо мактаб надорем, – боз гуфтанд чӯғиҳо. – Бачаҳои мо ба мактаб ҳам намераванд. Ягон кас орзуи хондан кунад, бобои Сафол гӯшаширо бурида мепартояд.

Ҳуш аз сари Нахӯдак парид. Вай бори аввал мешунид, ки барои хондану савод гирифтани ҷазо медодаанд. Бинед-а, дар олам чӣ одамон ҳастанду чӣ гапу корҳо мешаванд. Дар Симиғанҷ баръакс, ба мактаб наравӣ, меҳанданд, танбех ҳам медиҳанд. Ин ҷо аз мактабу илму дониш безор будаанд, касе орзуи мактаб рафтан кунад, гӯшаширо мебуранд. Ё тавба-а-а-а!

Дар ҳамин лаҳза ба сари Нахӯдак як фикри аҷиб омад: вай ба худ гуфт, ки то чӯғибачаҳоро хондану

навиштан наомӯзонад, ба Симиғанч  
барнамегардад...

## ДАВОМИ ВОҚЕА

Қўғиҳо тарафи бегоҳ ба канори як деҳа расида, чаҳор хайма заданд. Бобои Сафол гуфт, ки дар ҳамин ҷо як-ду ҳафта истиқомат хоҳанд кард. Нахӯдак, ки то ин ҷо даст ба даст гашта, саҳт хаста шуда буд, маҷоли ҷунбидан надошт.

– Бобо, – гуфт вай ба пирамард. – Ман беҳолу бемадор шудам. Хобидан меҳоҳам. Илтимос, ба бачаҳо гӯед, ки ягон соат оромам гузоранд.

Қўғӣ хоҳиши Нахӯдакро иҷро кард: қўғибачаҳоро дашном дода, Нахӯдакро аз дасташон гирифт ва ба хайма дароварду дар кунҷе гузошт.

– Хоб кун, бачача, – гуфт ӯ ва берун рафт.

Бе ҳамин ҳам шом шуда буд, пардаи торикӣ мефуромад. Ҳарчанд сари Нахӯдак пур аз хаёлу андешаҳои нохуш ва дилаш пурбиму пурғам буд, боз ҳам хоб ғалаба кард...

Қўғиҳо хеле барвақт аз хоб мехестаанд. Ҳанӯз ҳаво рӯшан нашуда, дар беруни хайма ҷунбучӯл оғоз

ёфт. Нахӯдак худро ба хоб зад, вале бобои Сафол  
ӯро ҳам бедор кард.

– Кани, бачача, бархезу дасту рӯ шуста биё, –  
гуфт ӯ.

Дар беруни хайма Нахӯдакро даҳ-дувоздах  
писару духтар мунтазир будаанд.

– Ана, баромад! Доред ӯро! – дод зад яке.

– Ман намегурезам, – ҷавоб дод Нахӯдак. –  
Ҳаёху накунед.

– Мо бозӣ мекунем, – гуфт як духтарак.

– Фақат ба як шарт бозӣ мекунем, – гуфт  
Нахӯдак.

– Чӣ хел шарт?

– Аввал китобу дафтари қаламҳои маро ёфта  
биёред.

Ду бача «Ҳозир!» – гуфта рафтанд ва ба зудӣ  
дафтари китоби «Алифбо»-и Нахӯдакро оварданд.

– Акнун ман ба шумо хондану навиштан ёд  
медихам! – эълон кард Нахӯдак.

Маълум набуд, ки ҷӯғибачаҳо розӣ шуданд ё не,  
вале аз ақиб овози бобои Сафол баланд шуд.

– Ҳаргиз! Не! – гуфт вай ба ҳама шунавонида. – Хондану навиштан ба чӯғӣ чӣ лозим? Бе ҳамин ҳам мо як тика нонамонро ёфта меҳӯрем.

– Ҳа, ҳа, мо намехонем. Аз китобу дафтар безорем! – баробар изҳор карданд чӯғибачаҳо.

Нахӯдак гуфт:

– Ин тавр бошад, ман ҳамроҳи шумо бозӣ намекунам.

Ин гап ба бобои Сафол сахт расид, ки бадқаҳр шуд. Вай китобу дафтарро аз дасти Нахӯдак кашида гирифтубора ба бачаҳо дод.

– Ҳоло ягон кӯдак гапи маро ба замин назадаст! – гуфт ӯ чигот андохта. – Бозӣ кардан нахоҳӣ, лозим не. Мо ягон кори дигар мекунем.

– Чӣ кор? – кунҷқобӣ кард Нахӯдак.

– Бо занҳо маслиҳат кардан даркор, – ҷавоб дод бобои Сафол. – Занҳои мо аз мардҳо баақлтаранд.

Нахӯдак ҳам қаҳр кард ва дубора ба хайма даромаду дароз кашид.

Баъди ношто чӯғиҳо дар беруни хайма давра нишаста, ба машварат нишастанд, дурудароз маслиҳат карданд, ки Нахӯдакро ҷавоб диҳанд, ё ягон кор фармоянд.

– Аз дасти ин бачача ягон кор намеояд, – гуфт як пиразан. – Ҷавоб додан даркор. Монед, ба хонаашон равад.

Ба ин гап қариб ҳама розӣ мешуданд. Лекин як зани дигар гуфт:

– Ин бачачая деҳа ба деҳа бурда, ба мардум нишон дода, пул ғундорем чӣ?

– Ана, ин гапи дигар! Қандата зан! – он занро таъриф кард бобои Сафол. – Мардуми атроф аз кучо хабар доранд, ки мо лӯхтаки зинда дорем?! Ҳар кас дидану тамошо кардан хоҳад, ҳақ диҳад. Фикри хуб! Гап тамом, вассалом!

Ҳамин тавр, чӯғиҳо ба хулосае омаданд, ки Нахӯдакро ба мардум нишон дода, пул ғундоранд.

## МАСЛИҲАТ

Албатта, Нахӯдак ғамгин шуд, вале ҳолати худро ошкор накард. Парида аз ҷой хесту давида аз хайма берун баромаду хурсандона гуфт:

– Ман ҳам розӣ! Зудтар сару либоси рангобаранги хушрӯ дӯзед!

Розӣ шудани Нахӯдакро дида, бобои Сафол курта-курта гӯшт гирифт, чӯгизанҳо гул-гул шукуфтанд. Нахӯдак боз гуфт:

– Барои ман як ҳуштаки сафолию ягон сурнайча ҳам пайдо карда биёред, бобо! Ман ҳуштак кашида, сурнай навохта, рақсу бозӣ карда, тамошобинонро қоил мекунам! Шумо соҳиби миллион-миллион пул мешавед.

Чӯғиҳо ин гуна ранг гирифтани воқеаро мунтазир набуданд. Онҳо Нахӯдакро таърифкунон ба осмони ҳафтум бардоштанд.

– Ҳай, бачачаи баақл будаст! – гуфт яке.

– Ягон чӯғибача ин хел ақлу одоб надорад! – гуфт дигаре.

– Садқаи ҳамин хел бачача шавам! – таъриф кард сеюмӣ.

Ногоҳ бобои Сафол даҳони таърифгаронро баст:

– Зиёд таъриф накунад, ки аз худ наравад, – гуфт вай..

Баъд барои Нахӯдак дастархони алоҳида кушода, ҳар гуна нону кулча, қанду ҳалво, мағзу мавиз ва ҳатто як пиёла мураббо оварданд.

Нахӯдак ду дона мавиз хӯрду халос.

– Бихӯр, бихӯр! – хоҳиш кард бобои Сафол. – Ҳамаашро бихӯр, бачача. Ту бисёр баақлу доно будай. Нағз! Фақат бачаҳои моро китобхон нақун. Онҳо бояд талбанда шаванд. Касби аҷдодии мо ҳамин аст.

Нахӯдак дар ҳақиқат фаҳмид, ки ҷӯғихоро донишу савод додан кори осон нест, яъне ба бобои Сафолу дигар ҷӯғихои калонсол зӯраш намерасад.

– Не, ман ин корро намекунам, – розӣ шуд вай.

Он гоҳ бобои Сафол гуфт:

– Имрӯз дам меғирӣ, бачача. Истироҳат карда, хоб рав. Мо барои ту сару либос медӯзем. Фардо ҳамроҳ ба талбадангӣ меравем.

– Ман талбандагӣ мекунам, бобо, – гуфт ҷӯғихоро зиёдтар ҳайрон карда Нахӯдак. – талбандагиро ба ман ҳам ёд диҳед.

– Албатта, ба ту ёд медиҳем, ки ҷӣ тавр дар пеши назари мардум сурнайча навохта, рақсу бозӣ карда, пул пурсидан даркор аст.

Баъди ин гапу маслиҳат ҷӯғихо аз ҷой хеста, чизу чораашонро ғундошта, ба се маркаб бор кардану роҳи кадом деҳаро пеш гирифтанд. Пеш аз рафтанишон бобои Сафол ба чанд писару духтар ва

марду зан, ки муқаррар навбатдор, яъне ниғаҳбони бошишгоҳашон буданд, қатъӣ амр кард:

– Бачачаро ягон кас ташвиш надихад, ягон кас наранҷонад! Монед, ки ба ҳоли ҳудаш гардад...

Бегоҳ чӯғиҳо бевақттар баргаштанд. Дар каноре нишаста, хӯрок хӯрда, ба хаймаҳояшон даромада хобиданд. Бобои Сафол низ ба хаймаи худ омад. Нахӯдак салом дод, пирамард алейк гирифтӣ пурсид:

– Хайр, бачача, нағзакак дам гирифтӣ?

– Бале, бобо, – ҷавоб дод Нахӯдак. – Боз, ба сарам ҳар хел фикр омад.

– Чӣ фикр?

– Ҳозир шумо монда шуда омадед, бобо, – ҷавоб дод Нахӯдак. – Беҳтар, ки хобида, ба худ оед. Пагоҳӣ мегӯям.

Чӯғибобо хуб гуфту Нахӯдакро таъриф кард ва ба болин сар мондан замон садои хӯррокаш ба фалак печид...

Пагоҳи рӯзи дигар Нахӯдак ба бобои Сафол гуфт:

– Ҳуштаку сурнайча хариданро фаромӯш накунад, бобо. Ман мардумро ба вачд овардан мехоҳам, то ба шумо пули бисёр диҳанд..

– Ана, ин гапи дигар! – хурсанд шуд бобои Сафол. – Мо хуштаку сурнайча надорем. Инҳоро аз дӯкони деҳа мегирем...

## НАМОИШИ НАХУСТИН

Рӯзи охирини моҳи август буд. Пагоҳи барвақт корвони чӯғиҳо ба роҳ баромад ва офтоб ҳанӯз се қади найза баланд нашуда, ба деҳае расид. Ин деҳа чӣ ном дошт, Нахӯдак намедонист, вале аз Симиғанч бузургтар ва дар доманакӯҳ воқеъ буд.

Бобои Сафол кафи дастонашро карнай карда, бонг задан гирифт:

– Бачаҳо, аз тамошои лӯхтаки зинда намонед! Ин хел лӯхтакро ягон кас надидаст! Нашунидам нагӯед, надидам нагӯед, пушаймон нашавед!..

Чӯғибобо инро гуфта, ба мағозае даромаду як сурнайча харида овард ва ба дасти Нахӯдак дод.

– Хуштак набудааст, – гуфт ӯ. – Фақат сурнайча ёфтам!

Дар як майдони васеи канори деҳа тамошобини бисёр чамъ шуд, тақрибан ҳазор нафар. Дар миёнашон кӯдак ҳам буду пиронсол ҳам, зан ҳам буду мард ҳам.

Бояд гуфт, ки чӯғихо Нахӯдакро дар хӯрчине пинҳон карда буданд.

– Туро ногаҳон нишон медиҳем, – гуфт як чӯғизан, – мардум дида, сахт ҳайрон мешаванд.

Тамошо сар шуд. Бобои Сафол ба мобайн баромада, тоқиашро аз сар гирифту бонг зад:

– Лӯхтаки зиндаи мо бе пул аз хӯрчин намебарояд. Ҳар кас панҷоҳ дирам диҳад, ўро нишон медиҳем.

Шавқу ҳаваси дидани лӯхтаки зинда чунон зиёд буд, ки тамошобинон лом нагуфта, ба тоқии чӯғӣ танга партофтан гирифтанд. Бобои Сафол дар як зумду тоқӣ танга ҷамъ кард. Баъд ба Нахӯдак амр кард:

– Канӣ, бачача, аз хӯрчин баро!

Нахӯдак давида аз хӯрчин берун шуд. Ҳайрату тааҷҷуби мардумро ҳадду канор набуд. Нидоҳои шодӣ ба фалак дакка хӯрданд.

– Воҳ, – гуфт яке, – чон дорад-е, меҷунбад!

– Сурнайчаашро бинед, баробари қади ҳудаи!

– Аз кучо пайдо карда бошанд?! Ана, лӯхтаку манна лӯхтак!

Ин лаҳза Нахӯдак ба тарафи бачаҳо давид. Бачаҳо тарсида пароканда шуданд.

– Натарсед! – хитоб кард бобои Сафол. –  
Лӯхтаки зиндаи мо ба ягон кас зарар намерасонад.  
Вай бозӣ мекунад. Ҳа, натарсед, пештар оед.

Бачаҳо дубора ба ҷойҳои худ баргаштанд.  
Нахӯдак гуфт:

– Биёед, шинос шавем. Ман Нахӯдак, дар синфи  
якуми мактаби деҳаи Симиғанч меҳонам.

– Дар кучо?! – бовар накарда пурсид як бача. –  
Дар кадом мактаб?

– Дар мактаби деҳаи Симиғанч, – ҷавоб дод  
Нахӯдак.

– Ту чӣ хел мактаб меравӣ? Кани китобу  
дафтарат? Китобдонатро кӣ бардошта мебарад?

Нахӯдак гуфт:

– Китобу дафтарамро ҷӯғиҳо гирифтанд.

Бобои Сафол тарсида дарҳол амр кард:

– Кани, китобу дафтари Нахӯдакро оварда  
дихед!

Чанд ҷӯғибача давида ба майдон баромаданду  
китобу дафтари китобдони Нахӯдакро супурданд.  
Нахӯдак китобҳояшро ба китобдон гузошт,  
китобдонашро ба китф гирифт.

Ногоҳ як мард гуфт:

– Нахӯдак, ту мактабро партофта, бо чӯғиҳо сайр карда гаштай. Барои пул? Шарм намедорӣ?

– Ман дар лаби чашма хоб будам, – гуфт Нахӯдак, – чӯғиҳо маро дуздиданд.

– Чӣ хел дуздиданд?

– Лӯхтак гумон карда, гирифта, ба халтаашон андохтанд. Ду рӯз шуд, ки мактаб нарафтаам. Падару модарам, эҳтимол, гиря карда нишастаанд.

– Акнун чӣ кор мекунӣ? Чӣ хел халос мешавӣ? – пурсид як бачаи тамошобин.

Ин лаҳза Нахӯдак дар дасти чанд бача пуфак дид. Хурсанд шуда гуфт:

– Акнун бозӣ мекунам.

– Чӣ хел бозӣ?

– Пуфакбозӣ. Агар ба ман се-чор пуфак оварда диҳед, ҳамаашро мефаҳмед.

Бачаҳои пуфакбадаст дарҳол пуфакҳояшонро оварда, ба дасти Нахӯдак доданд. Нахӯдак риштаи онҳоро ба ҳам печида ба миёнаш баст. Пуфакҳо якбора ба фазо хестанд.

– Ана, тамошо! – хурсанд шуданд бачаҳо.

– Ё тавба-а-а! – тарсида гиребонашонро қабза карданд мӯйсафедон.

– Ин ачина будагист, – тахмин зад кадом кампир...

## ФИРОР

Ҳеч кас, ҳатто чӯғиҳо гумон надоштанд, ки Нахӯдак қасди гурехтан кард. Вай аввал баробари қади як одам боло рафт, баъд баробари ду қади одам боло рафт, пас, аз дарахтон, ниҳоят аз сафедори канори майдон балантар шуд.

– Хайр, тамошобинони азиз! Хайр, чӯғиҳо! – гуфт Нахӯдак аз осмон.

Бобои Сафол ҳангу манг монд: лӯхтаки зинда фирор кард! Вай ба осмон, ба Нахӯдаке, ки даст афшонда, ба як нуктача табдил меёфт, назаркунон оҳи бадард аз сина берун овард:

– Э, афсӯс! Ин бачача аз ҳамаи мо донотар будасту мо беҳабар, – гуфт вай.

Акнун чӯғиҳою тамошобинонро ба ҳоли худашон мемонему давоми саёҳати Нахӯдакро дар осмон нақл мекунем.

Барои ба фазо бурдани Нахӯдак ҳамагӣ се пуфак кифоя буд, аммо панҷ пуфак ўро якбора ва зуд наздики абрҳо бурданд. Ин ҷо Нахӯдак якбора

эхсоси сардӣ кард ва дар баданаш мурғак давид.  
Бале, дар баландӣ ҳаво хунук мешудаст. Нахӯдак аз  
ғилоф сӯзаннайзаашро гирифта, дарҳол ба ду пуфак  
халид ва онҳо кафиданд. Болоравӣ басо сушт шуд.  
Боз як пуфакро кафонидан лозим омад. Нахӯдак ин  
корро ҳам анҷом дода, дар фазо муаллақ монд.

Ногоҳ як тайёра босуръат гузашта рафт.  
Мусофирони тайёра ўро надиданд, Нахӯдак ҳам  
онҳоро дида натавонист. Вале ин лаҳза як чархбол  
пайдо шуд. Чархбол ғуррос зада тап-тап садо  
бароварда, мисли тайёра гузаро шуд, аммо  
сарнишинаш Нахӯдакро дид!

Чархбол хеле дур рафт ва якбора бозистод, давр  
зад ва дубора ба назди Нахӯдак омад. Нахӯдак ба  
тарафи сарнишини он даст афшонда гуфт:

– Салом, амак, ташаккур, ки гашта омадед!  
Хавотир нашавед, худам ба замин мефароям! Аз  
коратон намонед!

Лекин сарнишин ҳайрон-ҳайрон ба ў нигоҳ дӯхт.  
Маълум буд, ки вай овози Нахӯдакро нашундаст.  
Аз ин сабаб бо ишора пурсид:

«Ту кистӣ? Дар ин ҷо чӣ кор мекунӣ?»

Нахӯдак дубора ҳамон гапашро такрор кард:

– Ташаккур, ки гашта омадед! Хавотир нашавед,  
худам ба замин мефароям! Аз коратон намонед!

Он гоҳ сарнишини чархбол телефонашро  
гирифта, ба кучое хабар дод:

«Ало! Ало! Замин! Ман – Уқоб! Дар осмон як  
махлуқи одамсурат мебинам. Эҳтимол, аз сайёраи  
дигар омада бошад...»

«Уқоб! Уқоб! Чӣ хел махлуқ? – пурсиданд аз  
кучое. – Аз сайёраи дигар гуфтӣ?»

«Бале, аз сайёраи дигар. Майдаҳак. Дасту пояш  
мечунбанд. Чизе гуфтан мехоҳад!...»

«Уқоб, эҳтиёт шав! Мабодо туро сеҳр карда, ба  
кайҳон бубарад?! Ҳоло махлуқҳои кайҳонӣ дар фазо  
бисёр шудаанд. Сураташро бигир!»

«Замин! Хуб шудааст! Ҳозир сураташро мегирам!»

Сарнишин инро гуфта, суратгиракашро ба даст  
гирифт ва Нахӯдакро чанд акс бардошт.

Гуфтугӯ боз давом кард:

«Уқоб, суратро ба мо фирист» – хоҳиш карданд  
аз замин.

«Мефиристам!» – ҷавоб дод сарнишин.

«Акнун, баргард!» – амр доданд аз Замин.

Чархбол ҳамон замон тоб хӯрда, ба чап рафт ва ба зудӣ аз назар ғойиб шуд.

Албатта, ин гуфтугӯҳоро Нахӯдак нашунид. Вай боз ба худ омада, тараддуди поин фуромадан кард.

Нахӯдак ба замин нигоҳ дӯхт. Дар поён боғу майдон, киштзору полез, роҳу пайроҳа, ҳатто ду дарёча ва чандин деҳа ба назар мерасид. Сайёҳи диловари мо ҳайрон шуд. «Кадомаш Симиғанч бошад? – пурсид вай аз худ. – Ба болои кадом деҳа фуруд оям?»

Нахӯдак ба хотир овард, ки боми мактабашон сабз аст. Вай биноҳои бузургтари деҳаҳоро аз назар гузаронда, ниҳоят мактаб ва деҳаашонро шинохт.

– Ана, Симиғанчи мо! – хитоб кард вай хурсанд шуда. – Дар тарафи рост. Акнун боз як пуфакро кафондан даркор. Бо пуфаки охирин ба замин мешинам!

Чун пуфаки дигар кафид, ногоҳ шамол вазид, боди нофорам пуфакро ба тарафи кӯҳистон бурд...

*(Поёни китоби якум)*